สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน

Colour Nature from Lacquer Painting using Alternative Materials

ณรงค์ แสงสวัสดิ์

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2564
ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อเรื่อง สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน
ผู้วิจัย ณรงค์ แสงสวัสดิ์
ที่ปรึกษาโครงการวิจัย สนั่น รัตนะ
(ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม)

วิทยาลัยช่างศิลป สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม 2564

บทคัดย่อ

จิตรกรรมรักสี เป็นงานศิลปกรรมอันทรงคุณค่าของไทย บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่โดดเด่น และแสดงถึงความมีอัตลักษณ์เฉพาะตน แต่ปัจจุบันงานจิตรกรรมรักสียังขาดการสืบทอด ประกอบกับการสร้างสรรค์ผลงานต้องใช้วัสดุที่ไม่มีจำหน่ายในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นต้องหาสิ่งทดแทนที่มีความใกล้เคียงกับของเดิมมาผสมผสานดัดแปลง เพื่อสืบทอดให้คงอยู่เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลังและอนุรักษ์มิให้เสื่อมสลาย

“สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานผ่านจินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึกจากความประทับใจในสีสันของธรรมชาติ นอกเหนือจากการปลดปล่อยอารมณ์แห่งความสนุกผ่านการสร้างสรรค์ผลงานแล้ว “แลคเกอร์” วัสดุที่ผู้วิจัยนำมาใช้ทดแทน “ยางรักจากธรรมชาติ” นั้น สามารถตอบโจทย์ของการทดแทนได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วนได้ทันทีเมื่อต้องการสร้างสรรค์ผลงาน

คำสำคัญ : จิตรกรรมรักสี ทดแทน สีสัน ธรรมชาติ

Title Colour Nature from Lacquer Painting using Alternative Materials
Researcher Narong Sangsawat
Adviser Sanan Rattana
(Fellow of The Royal Society of Thailand, Academy of Arts,
Category of Fine Arts, Discipline of Painting)

College of Fine Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture 2564

Abstract

Lacquer Painting is a valuable art work of Thailand. Indicates a distinctive Thai identity. and showing their unique identity. But at present, Lacquer Painting still lacks inheritance. and must use materials that are not available in Thailand therefore, it must find a replacement that is close to the original to mix and modify. In order to continue to be a legacy for future generations and to conserve them from decay.

" Colour Nature from Lacquer Painting using Alternative Materials" is the creation of works through imagination, emotions and feelings from the impression of the colors of nature y releasing the emotion of fun through the creation, "Lacquer" a material used to replace "Lacquer varnish", can be a very effective and efficient substitute. Able to respond immediately to needs and urgency when creating works.

Keywords : Lacquer Painting, Replace, Colour, Nature

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยสร้างสรรค์ “สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์สนั่น รัตนะ ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม ซึ่งเป็นทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาโครงการวิจัย ที่ได้ให้ความเมตตา แนะนำ สนับสนุน ให้ความอนุเคราะห์ในการแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่องต่างๆ มาโดยตลอด จนโครงการวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ตลอดจนญาติพี่น้อง ที่คอยให้คำปรึกษาในเรื่องราวต่างๆ และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

ขอขอบคุณผู้บริหารสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนทุนวิจัยสร้างสรรค์ ขอบคุณผู้บริหารและบุคลากรวิทยาลัยช่างศิลป ที่คอยช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก จนโครงการนี้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ณรงค์ แสงสวัสดิ์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ขอบเขตของการสร้างสรรค์	2
แนวความคิดของการสร้างสรรค์	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	3
บทที่ 2 ที่มาของงานสร้างสรรค์	4
จิตรกรรมรักสี	4
ยางรัก	5
แหล่งยางรักในเอเชีย	6
แหล่งยางรักในประเทศไทย	6
การใช้ยางรักในประเทศไทย	7
การใช้วัสดุชนิดอื่นทดแทนยางรัก	9
แลคเกอร์ (Lacquer)	10
องค์ประกอบของแลคเกอร์	10
คุณสมบัติของแลคเกอร์	11
ประโยชน์ของแลคเกอร์	11
พิษของแลคเกอร์	12
อิทธิพลที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงาน	13

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3 กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน **16**

การเก็บรวบรวมข้อมูล 16

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางตามขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน 21

การหาวัสดุทดแทนที่มีความเหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงาน 22

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน 23

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน 24

บทที่ 4 การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ **39**

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 1 40

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 2 41

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 3 43

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 4 44

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 5 45

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 6 47

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 7 48

การวิเคราะห์ผลงานชิ้นที่ 8 49

บทที่ 5 สรุป อภิปรายและประเมินผล **50**

บรรณานุกรม **54**

ภาคผนวก **55**

ภาคผนวก ก ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง แต่งตั้งราชบัณฑิต 56

ภาคผนวก ข แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์ 57

ภาคผนวก ค ประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เรื่อง ผู้ได้รับทุนงานวิจัย 59

ประวัติผู้วิจัย **63**

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานด้านศิลปะที่ประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีงานจิตรกรรมพื้นเมืองหลายประเภท งานจิตรกรรมประเภทหนึ่งที่มีลักษณะโดดเด่นและเป็นศิลปะประจำชาติของเวียดนามก็คือจิตรกรรมรักสี ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไปตามห้องแสดงภาพหอศิลป์ และพิพิธภัณฑ์ที่มีอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความชอบและประทับใจในงานจิตรกรรมรักสี จึงได้ซื้อวัสดุอุปกรณ์กลับมาที่ประเทศไทยโดยคิดว่าจะทำงานในลักษณะนี้บ้าง

นับว่าเป็นโชคดีที่วิทยาลัยช่างศิลปซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาที่ผู้วิจัยปฏิบัติงานอยู่ มีอาจารย์สนั่น รัตนะ ผู้ซึ่งมีความสามารถ มีความรอบรู้เกี่ยวกับงานประเภทลายรดน้ำและงานกำมะลอ ซึ่งเป็นงานศิลปกรรมไทยที่มีความประณีต วิจิตรงดงาม และมีเอกลักษณ์อันโดดเด่น ท่านเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลในแวดวงนี้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2562 ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งอาจารย์สนั่น รัตนะ เป็นราชบัณฑิตประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม ท่านได้ให้ความเมตตาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนเป็นแบบอย่างและช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างที่ผู้วิจัยเริ่มเรียนรู้และทดลองสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรักสีจนประสบความสำเร็จ

ต่อมาผู้วิจัยต้องการพัฒนาตนเองโดยคิดจะทำงานจิตรกรรมรักสีอีก แต่ด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่ซื้อมาจากประเทศเวียดนามไม่เพียงพอ จึงได้ขอคำปรึกษาจากอาจารย์สนั่น รัตนะ ทำให้ทราบว่าจิตรกรรมรักสีของไทยมีมาเนิ่นนานแล้ว และมีการอนุรักษ์สืบทอดมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ (ปัจจุบัน) ซึ่งได้ปรากฏร่องรอยและสามารถสืบค้นได้ตามวัด หอไตร บานประตูโบสถ์ บางวัดมีการเขียนแต่สีเพียงอย่างเดียว ไม่มีการปิดทอง แสดงว่าในประเทศไทยก็มีวัสดุในการที่จะนำมาทำงานได้ แต่ในปัจจุบันวัสดุเหล่านี้หาใช้ได้ยากจากสาเหตุหลายประการ ประกอบกับคุณภาพของยางรักที่ดีนั้นมีน้อยและราคาสูง จึงยากที่จะแสวงหาเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานได้

ด้วยปัญหาการขาดแคลนวัสดุที่เกิดขึ้นนี้ จึงเป็นที่มาของงานวิจัยสร้างสรรค์ ชุด “สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” ซึ่งเป็นผลงานที่สื่อให้เห็นถึงความงามของบรรยากาศท่ามกลางธรรมชาติที่เกิดจากประสบการณ์ การพบเห็น ความรู้สึก และจินตนาการของผู้วิจัย ผ่านผลงานจิตรกรรมที่ใช้วัสดุทดแทนในเทคนิคจิตรกรรมรักสี ที่ได้รับอิทธิพลมาจากงานช่างศิลปกรรมชั้นสูงอันทรงคุณค่าของไทย บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่โดดเด่น

และแสดงถึงความมีอัตลักษณ์เฉพาะตน หากแต่ปัจจุบันงานจิตรกรรมรักสียังขาดการสืบทอด ประกอบกับการสร้างสรรค์ผลงานต้องใช้วัสดุที่ไม่มีจำหน่ายในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นต้องหาสิ่งทดแทนที่มีความใกล้เคียงกับของเดิมมาผสมผสานดัดแปลง

การสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้จึงมีความท้าทายและมีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญในคุณค่าของงานจิตรกรรมรักสี และมีความประสงค์ที่จะสืบทอดให้คงอยู่เป็นมรดกแก่อนุชนรุ่นหลังเพื่ออนุรักษ์มิให้เสื่อมสลาย

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

เป็นการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมโดยใช้วัสดุทดแทนในเทคนิคจิตรกรรมรักสีบนแผ่นไม้อัด ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร จำนวน 8 ชิ้น เพื่อแสดงออกถึงบรรยากาศของสีสันในธรรมชาติในรูปแบบศิลปะนามธรรม มีขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานผ่านการสัมผัสรับรู้ด้วยตา ใช้วิธีเก็บข้อมูลจากสถานที่จริงโดยการถ่ายภาพ เกิดเป็นประสบการณ์ที่นำมาบูรณาการร่วมกับจินตนาการส่วนตัว แล้วสร้างสรรค์ผลงานด้วยการคลี่คลายรูปร่างรูปทรงจากธรรมชาติให้เรียบง่ายและมีอิสระ เน้นการใช้สีสันในผลงาน และมีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจน

แนวความคิดของการสร้างสรรค์

“สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” เป็นผลงานจิตรกรรมที่แสดงออกถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมด้วยวัสดุทดแทนสมัยใหม่ เพื่อให้เกิดผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย ผ่านการถ่ายทอดบรรยากาศสีสันในธรรมชาติที่เชื่อมโยงกับการรับรู้ด้วยความรู้สึก แสดงให้เห็นถึงความงามทางสุนทรียภาพผ่านผลงานจิตรกรรมรักสีที่ใช้วัสดุทดแทนที่ทำให้เกิดเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผู้วิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลงานสร้างสรรค์มีความลงตัว เป็นเอกภาพ มีคุณค่าทางทัศนศิลป์ สอดคล้องกับแนวความคิด และเป็นการสืบสานงานจิตรกรรมรักสี และสืบทอดให้คงอยู่เป็นมรดกทางศิลปวัฒนธรรมแก่อนุชนรุ่นหลัง

2. ได้ผลการศึกษาวิจัยและผลงานสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุทดแทนในเทคนิคจิตรกรรมรักสี เรื่อง สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน

3. ได้นำเสนอแนวความคิดของการสร้างสรรค์ผลงานจากประสบการณ์และจินตนาการส่วนตัวที่แสดงออกถึงบรรยากาศและความสวยงามของธรรมชาติ

4. ผลงานที่สร้างขึ้นสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับปริญญาตรีได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตรกรรมรักสี	:	งานศิลปะที่แสดงออกด้วยการวาด ระบายสี และการจัดองค์ประกอบความงามอื่น เพื่อให้เกิดภาพสองมิติโดยใช้สีฝุ่นผสมยางรัก
ทดแทน	:	ตอบแทน ชดใช้ หรือชดเชยสิ่งขาดไป
สีสัน	:	มีชีวิตชีวา มีจุดเด่น หรือมีลักษณะเด่น
ธรรมชาติ	:	สิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้นๆ เมื่อสัมผัสรับรู้จากสิ่งที่ปรากฏ มีผลทางอารมณ์และความรู้สึก

บทที่ 2
ที่มาของงานสร้างสรรค์

"สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน" เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบจิตรกรรมรักสี (Lacquer painting) นำเสนอให้เห็นถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานที่ผ่านการประยุกต์และพัฒนาจนเกิดรูปแบบอัตลักษณ์เฉพาะ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนการใช้วัสดุที่พัฒนาจากรูปแบบดั้งเดิม โดยผลงานสร้างสรรค์สามารถสื่อให้เห็นถึงสุนทรียภาพของความงามจากธรรมชาติที่สะท้อนผ่านการพบเห็นจากประสบการณ์ส่วนตัว แล้วนำมาบูรณาการกับจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์

จิตรกรรมรักสี

จิตรกรรม (Painting) หมายถึง ผลงานศิลปะที่แสดงออกด้วยการขีดเขียน การวาดและระบายสีลงบนระนาบแบบราบ เช่น กระดาษ ผ้าใบ ผนัง ฯลฯ เพื่อให้เกิดภาพเป็นงานศิลปะที่มีสองมิติ เป็นรูปแบบที่ไม่มีความลึกหรือนูนหนา แต่สามารถเขียนลวงตาให้เห็นว่ามีความลึกหรือนูนได้ จิตรกรรมมีหลายแขนง จึงมีการเรียกชื่อของจิตรกรรมแต่ละแขนงแตกต่างกันไปโดยพิจารณาจากวัสดุที่ใช้หรือจากเรื่องราว

จิตรกรรมรักสี (Lacquer Painting) เป็นเทคนิคการเขียนภาพจิตรกรรมของจีนโบราณเผยแพร่ไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งประเทศญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม รวมทั้งประเทศไทย โดยเป็นการเขียนภาพระบายสีให้เกิดเป็นภาพด้วยสีฝุ่นผสมกับยางรักใส จะเกิดเป็นลักษณะเหมือนสีน้ำมัน แต่มีความเหนียวหนืดมากกว่า เมื่อแห้งแล้วจะมีความคงทนต่อความชื้น การระบายสีมีหลายวิธีตามความถนัดของศิลปิน แต่จะมีการระบายสีทับซ้อนกันหลายชั้น เมื่อสีแห้งสนิทจะใช้กระดาษทรายหรือหินลับมีดขัดปรับผิวหน้าของภาพผลงานให้เรียบเนียนเสมอกัน ศิลปินบางคนอาจใช้วัสดุอื่นๆ ติดผสมผสานลงในผลงาน เช่น เปลือกไข่ ทองคำเปลวหรือแผ่นเงินเปลว

ในประเทศเวียดนามมีการสืบทอดเทคนิคงานรักสีมาจากประเทศจีนเป็นเวลายาวนานนับพันปี จนกลายเป็นจิตรกรรมแบบประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ มีศูนย์กลางการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาที่เมืองเว้ แล้วขยายต่อไปที่เมืองฮานอย ปัจจุบันมีการสืบทอด สร้างสรรค์เทคนิควิธีการรูปแบบใหม่ๆ เป็นศิลปกรรมร่วมสมัย แต่ยังคงรักษากรรมวิธีแบบโบราณไว้ได้เป็นอย่างดี

สำหรับประเทศไทย งานรักสีได้รับอิทธิพลทางเทคนิคจากประเทศจีนตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และพัฒนารูปแบบจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเชื้อชาติ โดยการผสมผสานงานรักสีกับงานลายรดน้ำเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน แต่สีในประเทศไทยที่ผสมได้มีไม่มากนัก ได้แก่ สีแดงที่เกิดจากการผสมยางรักใสกับสีแดงชาติ สีน้ำเงินหม่นๆ สีเขียวอมดำ สีน้ำตาล และสีเทา โดยการระบายขึ้นรูปเป็นภาพจิตรกรรม แล้วจึงเขียนน้ำยาหรดาล ลงรักปิดทองรดน้ำ ให้เกิดเป็นภาพเล่าเรื่อง มีการใส่รายละเอียดของภาพและลวดลายให้มีความงดงามเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของประเทศไทย

ยางรัก

"รัก" เป็นชื่อยางไม้ชนิดหนึ่งที่ได้จากต้นรัก ซึ่งเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีหลายชนิดแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่แต่ละถิ่น แต่ยางรักที่ได้จะมีคุณสมบัติคล้ายๆ กัน

ยางจากต้นรักเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ทั้งงานจิตรกรรมรักสีและงานศิลปะลายกำมะลอ ซึ่งจะต้องใช้ความเหนียวของยางไม้ชนิดนี้มาผสมกับสีฝุ่น เพื่อให้เกิดเป็นรักสีต่างๆ ใช้ระบายเป็นภาพหรือเตรียมพื้นรองรับภาพ หรือการใช้ยางรักในกระบวนการของการเขียนลายรดน้ำด้วย

"ต้นรัก" (Lacquer Three) เป็นพืชที่อยู่ในวงศ์ Anacardiaceae ที่ขึ้นกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ประเทศเขตร้อนและอนชื้น ทั่วโลกมีการค้นพบแล้วทั้งสิ้น 70 สกุล ประมาณ 600 ชนิด ที่นิยมเจาะเอายางมาใช้จะเป็นพืชในสกุลรักหลวง ในประเทศไทยมี 9 ชนิด มีชื่อเรียกแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค เช่น รักเขมร (ระนอง) รักเขา (ตราด) รักขบ (ระนอง พังงา นครศรีธรรมราช ตรัง สตูล) รักน้อย (เชียงใหม่ แพร่) รักบ้าน (กรุงเทพฯ สงขลา นราธิวาส) รักขี้หมู (ลำปาง) ฮัก, ฮักหลวง, รักใหญ่, ฮักขี้หมู, ฮักหมู (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน) รักใหญ่, รักหลวง (จันทบุรี มุกดาหาร) รักน้ำ (สุราษฎร์ธานี) รักใบหนุ่ย (ปัตตานี) ชู้ (ตาก) เป็นต้น

ต้นรักในประเทศไทย เมียนมา ลาว และอินเดีย ส่วนใหญ่ได้มาจากต้นรักชื่อ Melanorrhoea Usitata Wall ที่ขึ้นอยู่ทั่วไปในเขตร้อนของทวีปเอเชียถึงภูมิภาคในประเทศกลุ่มอาเซียน ส่วนในประเทศเวียดนามนิยมกรีดยางจากต้นแกนมอ (Rhus Succedanea Linn) ที่มีอยู่ทั่วไปตามป่าเขา รวมทั้งมีการปลูกเพิ่มเติมเพื่อผลิตเอาน้ำยางมาใช้ในอุตสาหกรรมการผลิตน้ำยาทาเคลือบเฟอร์นิเจอร์ให้เป็นเงางาม นอกจากนี้ยังมีการค้นหาและทดลองกรีดยางจากต้นมะม่วงป่า มะม่วงหิมพานต์ และต้นไม้ในตระกูลมะม่วงอีกหลายชนิด ในประเทศไทยมีการทดลองปลูกต้นรักหลวงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ

สยามบรมราชกุมารี มาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2551 เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยทางด้านการช่าง

แหล่งยางรักในเอเชีย

ในทวีปเอเชีย สามารถแบ่งกลุ่มของแหล่งยางรักได้เป็น 3 พื้นที่ใหญ่ๆ ดังนี้

1. แหล่งยางรักที่ได้น้ำยางจากต้นรักสกุลไม้รักใหญ่ (Gluta Usitata Wall) ซึ่งขึ้นอยู่ในพื้นที่บริเวณกว้าง ตั้งแต่ประเทศอินเดีย เมียนมา ลาว เวียดนาม กัมพูชา และประเทศจีนตอนใต้

2. แหล่งยางรักที่ได้น้ำยางจากต้นรักสกุลไม้แกนมอ (Rhus Succedanea Linn) ขึ้นอยู่ในพื้นที่ประเทศลาว กัมพูชา เวียดนาม และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ยางรักจากต้นไม้ชนิดนี้เป็นที่นิยมกันอย่างยาวนานในประเทศเวียดนาม รวมทั้งส่งเสริมการปลูกเพื่อนำยางมาใช้ในอุตสาหกรรม แต่ในประเทศไทยยังไม่พบหลักฐานว่ามีการเจาะยางจากต้นไม้ชนิดนี้

3. แหล่งยางรักที่ได้น้ำยางจากต้นรักสกุลไม้รักจีน (R. Viminifera) เป็นพันธุ์ไม้ที่ขึ้นแพร่หลายอยู่ในพื้นที่ประเทศจีน เกาหลี และญี่ปุ่น เป็นพันธุ์ไม้ที่นิยมนำยางมาใช้อย่างยาวนานมากที่สุด มีการคัดเลือกพันธุ์และมีการเพาะปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ

แหล่งยางรักในประเทศไทย

ต้นรักในประเทศไทยมีขึ้นอยู่ทั่วทุกภูมิภาค ในอดีตมีการเจาะยางเพื่อนำมาใช้ในการอุตสาหกรรมทำน้ำยาเคลือบผิวเฟอร์นิเจอร์ และใช้ในงานช่างไทยสกุลช่างสิบหมู่ สาขาช่างรัก โดยใช้ยางรักเป็นส่วนประกอบสำคัญของงานเฉพาะสาขานั้นๆ การเจาะยางรักของไทยในอดีตมีมากถึงขั้นส่งเป็นสินค้าออกไปขายที่ประเทศญี่ปุ่นและเวียดนาม ต่อมาค่อยๆ หมดความนิยมลงจนขาดผู้รู้ผู้ชำนาญในการเจาะยางรัก ประกอบกับความจำเป็นในการใช้ยางรักลดน้อยลง เนื่องจากมีวัสดุอย่างอื่นทดแทน ทำให้บางแหล่งเลิกทำการเจาะยางรักเพื่อนำออกจำหน่าย

แหล่งยางรักที่สำคัญของไทยจำแนกได้ 3 แหล่ง ดังนี้

1. แหล่งยางรักเชียงใหม่ ยางรักที่ได้จากแหล่งนี้อยู่ทางภาคเหนือของไทย มีมากในจังหวัดเชียงใหม่ ยางจากต้นรักใหญ่หรือฮักหมู น้ำยางที่ได้จะมีสีขาวหม่นๆ เมื่อแรกที่นำมาทาจะมีสีเทาคล้ายสีโคลน และจะค่อยๆ เปลี่ยนสีเข้ม เมื่อยางรักทำปฏิกิริยากับอากาศจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเข้มจนเกือบดำ ยางรักเชียงใหม่นี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงบันทึกไว้ในสาส์นสมเด็จ ครั้งที่ก่อสร้างวัดเบญจมบพิตรว่า เป็นยางรักที่มีคุณภาพต่ำกว่า

ยางรักจากแหล่งอื่นของไทย ปัจจุบันยางรักจากแหล่งนี้ยังคงมีการเจาะอยู่บ้างในแถบอำเภอ อมก๋อย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ แต่ปริมาณยังไม่มากพอ จึงมีการนำเข้ายางรักจาก เมืองเชียงตุง ประเทศเมียนมา น้ำยางจะมีสีดำ เนื่องจากมีการบรรจุยางในปี๊บสังกะสี ทำให้ เกิดปฏิกิริยาทางเคมี รวมทั้งมีการปลอมปนโดยเติมวัสดุอื่นๆ ที่ทำให้ได้ปริมาณน้ำยางมากขึ้น ปัจจุบันต้นรักชนิดนี้ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำลังทำการ เพาะปลูกตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี พุทธศักราช 2551 เพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาช่างไทยที่ใช้ยางรักในการสร้างสรรค์ผลงานเป็น สำคัญ

2. แหล่งยางรักอุบล ยางรักจากแหล่งนี้ได้จากต้นน้ำเกลี้ยงหรือต้นรักน้อย ตามไร่นา และภูเขาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการเจาะยางกันมากในอำเภอม่วงสามสิบ อำเภอ ตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี ยางที่ได้จะมีลักษณะใส สีน้ำตาล ถึงแม้ว่ายางจะทำ ปฏิกิริยาทางเคมีกับภาชนะที่บรรจุ แต่ยังคงความโปร่งใสกว่ายางรักจากแหล่งอื่นๆ ปัจจุบัน หายางรักจากแหล่งนี้ได้น้อย เนื่องจากผู้ชำนาญการเจาะเหลือน้อย และเลิกประกอบอาชีพนี้ เกือบหมด

3. แหล่งยางรักไชยา ยางรักที่ได้จากแหล่งนี้อยู่ในแถบพื้นที่ภาคใต้ ตั้งแต่จังหวัด สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ลงไป ได้จากต้นรักขบ หรือรักเขา ในอดีตจัดเป็นยางรักที่มี คุณภาพดีที่สุดของประเทศไทย ตามความในบันทึกสาส์นสมเด็จ เมื่อครั้งที่สมเด็จพระเจ้าบรม วงศ์เธอ กรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงควบคุมการก่อสร้างพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตรว่า ได้ทรงเลือกใช้ยางรักจากไชยาในงานช่างรักของอุโบสถหลังนี้ ปัจจุบันยางรักจากแหล่งนี้ไม่มี การผลิตแล้ว เนื่องจากขาดการสืบทอดความรู้ในการเจาะยางรัก ปริมาณต้นรักเหลือน้อยลง และประชาชนมีความต้องการใช้พื้นที่เพื่อปลูกพืชอย่างอื่น รวมทั้งเนื้อไม้มีลวดลายสวยงาม นิยมนำไปทำเฟอร์นิเจอร์ และน้ำยางมีพิษเป็นอันตรายหากคนเข้าใกล้ จึงโค่นทิ้งเสีย

การใช้ยางรักในประเทศไทย

ในประเทศไทย มีหลักฐานการใช้ยางรักกับงานช่างไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี งานลงรักปิดทองผิวเกลี้ยงองค์พระปฏิมา มีทั้งการลงรักรองพื้นสีดำและสีแดงก่อนการปิด ทองคำเปลว และอีกตำนานหนึ่งที่เล่าขานกันว่า พระร่วง กษัตริย์แห่งกรุงสุโขทัย ทรงมีฤทธา นุภาพมาก สามารถตักน้ำใส่ชะลอม ส่งน้ำเป็นส่วยให้กับกษัตริย์ขอม จากตำนานนี้ทำให้ สันนิษฐานว่า ชนเผ่าไทยมีความรู้ความชำนาญในการทำเครื่องใช้ที่สานด้วยไม้ไผ่ แล้วลงสมุก

ทาเคลือบภาชนะจักสาน ใช้ตักน้ำขนส่งไปได้ไกลๆ ซึ่งอาจมีลักษณะตรงกับงานเครื่องเขินของไทยหรือของอาเซียนในปัจจุบัน

งานช่างประเภทอื่นๆ ที่ใช้ยางรักเป็นส่วนสำคัญ ทั้งการประดับกระจก ประดับมุก งานเครื่องเขิน ลายฉลุ ปิดทองคำเปลว งานช่างเขียนน้ำยาหรดาลลงรักปิดทองรดน้ำ หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่าลายรดน้ำ เป็นต้นกำเนิดความรู้ของช่างไทยที่บรรพบุรุษได้ใช้ภูมิปัญญาคิดค้นสร้างสรรค์ขึ้นเป็นชาติแรกของโลก งานเขียนลายกำมะลอที่ผสมผสานพัฒนาเทคนิควิธีการเขียนรักสีแบบจีน กับงานช่างลายรดน้ำแบบไทย รวมถึงงานช่างอื่นๆ อีกหลากหลายชนิด (สนั่น รัตนะ. 2559, หน้า 1-14)

ต้นรักที่มีความสำคัญและใช้เจาะเก็บยางรักเพื่อใช้ในงานอุตสาหกรรมเครื่องรักและเครื่องเขินของไทยและพม่า คือ ต้นรักใหญ่ ยางรักนี้บางแห่งเรียกว่า น้ำเกลี้ยง หรือรักน้ำเกลี้ยง ยางรักแต่ละชนิดที่ช่างรักจะใช้ประกอบในการทำงานเครื่องรักมีอยู่หลายชนิด มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันดังนี้

1. รักดิบ คือยางรักสดที่ได้จากการกรีดหรือสับจากต้นรัก ลักษณะเป็นของเหลวสีขาว เมื่อทิ้งไว้สักระยะหนึ่งจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลไหม้ รักดิบนี้จะต้องผ่านการกรองให้ปราศจากสิ่งสกปรกปะปน และจะต้องได้รับการขับน้ำที่เจืออยู่ตามธรรมชาติในยางรักให้ระเหยออกตามสมควรเสียก่อน จึงจะนำไปประกอบงานเครื่องรักได้

2. รักน้ำเกลี้ยง คือรักดิบที่ผ่านการกรองและได้รับการขับน้ำเรียบร้อยแล้ว เป็นน้ำยางรักบริสุทธิ์ จึงเรียกว่า รักน้ำเกลี้ยง เป็นวัสดุพื้นฐานในการประกอบงานเครื่องรักชนิดต่างๆ เช่น ผสมสมุก ถมพื้น ทาผิว

3. รักสมุก คือรักน้ำเกลี้ยงผสมกับสมุก มีลักษณะเป็นของเหลวค่อนข้างข้น ใช้สำหรับอุดแนวทางลงพื้นและถมพื้น

4. รักเกลี่ย คือรักน้ำเกลี้ยงผสมกับสมุก ถ่าน ใบตองแห้งป่น บางทีเรียกว่า สมุกดิบ ใช้เฉพาะงานอุดรู ยาร่อง ยาแนวบนพื้นก่อนทารักสำหรับปิดทองคำเปลว

5. รักเช็ด คือรักน้ำเกลี้ยงที่นำมาเคี่ยวบนไฟอ่อนๆ เพื่อไล่น้ำให้ระเหยออกมากที่สุด จนได้เนื้อรักข้นและเหนียวจัด สำหรับใช้แตะ ทา หรือเช็ดลงบนพื้นแต่บางๆ เพื่อปิดทองคำเปลว หรือทำชักเงาผิวหน้างานเครื่องรัก

6. รักใส คือรักน้ำเกลี้ยงที่ผ่านกรรมวิธีสกัดให้สีอ่อนจาง และเนื้อโปร่งใสกว่ารักน้ำเกลี้ยง สำหรับใช้ผสมสีต่างๆ ให้เป็นรักสี

รักแต่ละชนิดดังที่กล่าวมานี้ ล้วนมีที่มาจากรักดิบทั้งสิ้น รักแต่ละชนิดจะมีคุณภาพมากหรือน้อย เมื่อนำมาประกอบงานเครื่องรักแล้วจะได้งานที่ดีมีความคงทนถาวรเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติพื้นฐานของรักดิบที่ช่างรักจะต้องรู้จักเลือกรักดิบที่มีคุณภาพดีมาใช้ (พระสมเด็จวัดระฆัง. 2562. สืบค้นจาก https://www.facebook.com/274227139897992/posts/276189683035071/)

การใช้วัสดุชนิดอื่นทดแทนยางรัก

สำหรับในทางศิลปะ การคัดเลือกยางรักเป็นสิ่งสำคัญต่อการสร้างสรรค์ผลงาน เนื่องจากยางรักที่มีขายตามท้องตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศอาจจะไม่ได้เป็นยางรักที่บริสุทธิ์ทั้งหมด อาจมีส่วนผสมอื่นเพื่อเพิ่มปริมาณก็ได้ เช่น น้ำมันดิน น้ำมันยาง น้ำเปล่า ฯลฯ

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเทคนิควิธีและวัตถุดิบที่ใช้ในการสร้างงานจิตรกรรมรักสีกับอาจารย์สนั่น รัตนะ ผู้ซึ่งได้รับการขนานนามว่าเป็นครูช่างรักและช่างลายรดน้ำอันดับต้นๆ ของประเทศไทย ท่านได้คิดค้น ทดลอง และต่อยอดเทคนิคการใช้ยางรักมาเป็นเวลานาน แต่เนื่องจากยางรักคุณภาพดีในประเทศไทยหายากมาก เวลาจะใช้ยางรักสร้างสรรค์ผลงานต้องหาซื้อจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศเวียดนาม แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องของการเดินทางไปซื้อเอง และข้อจำกัดของการสั่งซื้อออนไลน์ ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในเรื่องของราคาและคุณภาพ ทำให้ต้องหาวัสดุชนิดอื่นมาทดแทน

หลังจากที่ได้เรียนรู้และทดลองสร้างงานจิตรกรรมรักสี ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ คือมีสิ่งที่สามารถนำมาใช้ทดแทนยางรักได้ และให้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงกัน นั่นก็คือ “แลคเกอร์” ซึ่งเป็นการใช้วัสดุทดแทนที่หาได้ง่าย มีคุณสมบัติเด่นคือแห้งเร็วกว่าการใช้ยางรักจากธรรมชาติ และให้สีสันที่สดใสกว่า ประกอบกับต้นทุนในการสร้างสรรค์ผลงานต่ำกว่าการใช้ยางรักจากธรรมชาติ ด้วยเหตุผลนี้จึงเป็นที่มาของการสร้างสรรค์ผลงานโดยใช้แลคเกอร์แทนยางรักจากธรรมชาติ

แลคเกอร์ (Lacquer)

แลคเกอร์ถูกค้นพบครั้งแรกในประเทศจีน เป็นสารเคลือบผิววัสดุชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติคือระเหยไว ประกอบด้วยไนโตรเซลลูโลส, พลาสติกไซเซอร์, เอทิล แอลกอฮอล์, เรซิน, และแบททิล อาซิเตท แลคเกอร์มีทั้งแบบทาและแบบพ่น มีคุณสมบัติหนืดและแห้งไว เวลาใช้ให้ผสมกับทินเนอร์เพื่อให้แลคเกอร์แห้งช้าลง และช่วยให้ทำงานได้ง่ายขึ้น ส่วนใหญ่ใช้ในการเคลือบผิววัสดุต่างๆ เช่น งานไม้ งานโลหะ งานเคลือบพื้นผิว เพื่อปกป้องพื้นผิวและช่วยให้เกิดความเงางาม ช่วยกันน้ำ และทนต่อการกัดกร่อน

องค์ประกอบของแลคเกอร์

1. สารเคลือบ (Film Forming) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดของแลคเกอร์ สารเคลือบที่สำคัญและนิยมใช้คืออนุพันธ์ของเซลลูโลส หรือเรซิน โดยผลิตได้จากการทำปฏิกิริยาของเซลลูโลสกับกรดไนตริก ทำหน้าที่ในการยึดติดกับพื้นผิววัสดุ ทำให้พื้นผิววัสดุเกิดความเงางาม ทนต่อน้ำและการกัดกร่อนของสารต่างๆ โดยเรซินแบ่งเป็นหลายชนิด ได้แก่

1.1 Oleoresinous Resin เป็นเรซินที่นิยมใช้เคลือบชั้นแรกของวัสดุก่อนที่จะใช้เรซินชนิดอื่นๆ เคลือบชั้นที่ 2 นิยมใช้เคลือบชั้นแรกของกระป๋องสำหรับบรรจุเบียร์ น้ำผลไม้ และเครื่องดื่มบรรจุกระป๋องชนิดต่างๆ

1.2 Vinyl Resin เป็นเรซินที่ยึดเกาะกับวัสดุได้ดี มีความยืดหยุ่นสูง ไม่ทำให้เกิดกลิ่นและรส แต่เมื่อแห้งแล้วจะละลายในตัวทำละลายได้ดี

1.3 Organosal Resin เป็นเรซินที่มีความทนทานต่อสารเคมีต่างๆ ได้ดี ไม่มีกลิ่น ไม่มีรส มีความเงาน้อย นิยมใช้มากในกระป๋องบรรจุอาหารและเครื่องดื่มที่มีความเป็นด่างหรือกรด เช่น น้ำผลไม้และอาหารประเภทผัก เนื้อต่างๆ รวมถึงนิยมใช้ผสมกับผงอะลูมิเนียมสำหรับพ่นให้เกิดผิวเป็นสีเงิน

1.4 Epoxy-phenolic Resin เป็นเรซินที่นิยมใช้ทั่วไปในกระป๋องบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม มีคุณสมบัติเด่นหลายด้าน เช่น สามารถทนต่อสภาพความเป็นกรดได้สูง เหมาะสำหรับบรรจุอาหารหรือเครื่องดื่มได้ทุกประเภท และสามารถผสมกับสารให้สีต่างๆ สำหรับปรับสีของพื้นผิวของวัสดุได้

2. ตัวทำละลาย (Solvents) ทำหน้าที่ละลายอนุพันธ์ของเซลลูโลสหรือเรซินร่วมกับสารผสมอื่นๆ ให้เป็นเนื้อเดียวกันในสภาพของเหลว สารที่ใช้เป็นตัวทำละลายได้แก่ ทินเนอร์

คีโตน อีเทอร์ เอสเทอร์ และแอลกอฮอล์ เป็นต้น แต่ที่นิยมใช้จะเป็นทินเนอร์ ทั้งในขั้นเตรียมผลิตภัณฑ์แลคเกอร์ และใช้ทำละลายก่อนใช้งานแลคเกอร์

3. สารปรับปรุงคุณภาพ เป็นสารที่เติมแต่งผสมเพื่อทำหน้าที่ปรับคุณสมบัติของแลคเกอร์ ได้แก่ โทลูอีน หรือไซลีน เป็นสารที่มีส่วนผสมปริมาณมากที่สุดในแลคเกอร์ หรือเรียกว่า สารเคมีหลัก (Diluents) ใช้ผสมเพื่อทำหน้าที่เจือจางอนุพันธ์ของเซลลูโลส ช่วยให้ความหนืดของแลคเกอร์ลดลง เป็นต้น

4. น้ำมันละหุ่ง ใช้ผสมเพื่อลดความเปราะของเนื้อแลคเกอร์หลังแห้ง เป็นต้น

คุณสมบัติของแลคเกอร์

การเคลือบวัสดุต่างๆ ด้วยแลคเกอร์ เป็นกระบวนการนำแลคเกอร์ในสภาพของเหลวที่ถูกทำละลายด้วยตัวทำละลาย มาพ่นหรือทาเคลือบผิวของวัสดุเพียงรอบเดียวหรือหลายรอบ จากนั้นนำวัสดุไปอบด้วยความร้อนหรือปล่อยให้แห้ง โดยตัวทำละลายจะระเหยออกไปหมด เหลือเพียงแลคเกอร์ในสภาพแห้งที่สามารถยึดเกาะติดบนพื้นผิวของวัสดุไว้ โดยสามารถมองเห็นพื้นผิวของวัสดุได้เหมือนเดิม แต่จะมีความเงางามเพิ่มขึ้น โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เพิ่มความเงาวาวของวัสดุ ทำให้วัสดุแลดูสวยงาม
2. ป้องกันการเสื่อมสภาพของพื้นผิววัสดุ ทั้งจากความร้อน แสงแดด น้ำ และสารกัดกร่อน
3. ป้องกันการเกิดปฏิกิริยาระหว่างวัสดุกับสารเคมีอื่นๆ โดยเฉพาะวัสดุประเภทโลหะที่เกิดปฏิกิริยาได้ง่าย

ประโยชน์ของแลคเกอร์

1. นิยมใช้ในงานก่อสร้างประเภทงานไม้ โดยใช้ทาเคลือบผิวไม้เพื่อเพิ่มความเงางาม ช่วยป้องกันน้ำ ช่วยให้ทนต่อการขีดข่วน รักษาเนื้อไม้ให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน ป้องกันการเกาะติดของคราบสกปรก และสามารถทำความสะอาดได้ง่าย

2. ใช้เคลือบแผ่นอะลูมิเนียมก่อนนำไปผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น กระป๋องบรรจุน้ำอัดลม กระป๋องบรรจุอาหาร กระป๋องสเปรย์ ฯลฯ เพื่อป้องกันการเกิดสนิม ป้องกันการทำปฏิกิริยาระหว่างอาหารกับโลหะของกระป๋อง และป้องกันการกัดกร่อนโลหะจากสารต่างๆ ในอาหาร โดยใช้แลคเกอร์หลายชนิด ได้แก่ โอเลโอเรซิน, ฟีนอล-ฟอร์มัลดีไฮด์, อีพอกซีเรซิน และไวนิล เป็นต้น

3. ใช้เคลือบโลหะหรือพลาสติกสำหรับการประกอบหรือการผลิตยานยนต์ ช่วยทำให้ชิ้นส่วนแลดูมันวาว ป้องกันการเกาะจับของน้ำ ฝุ่น ป้องกันรอยขูดขีด และรักษาอายุการใช้งานของชิ้นส่วน

4. ใช้สำหรับเคลือบกระดาษ กล่องกระดาษหรือบรรจุภัณฑ์ เพื่อรองรับงานพิมพ์ให้มีความคมชัด ช่วยป้องกันน้ำ ป้องกันการเปื่อยยุ่ย และทำให้เกิดความมันวาวของบรรจุภัณฑ์

พิษของแลคเกอร์

การได้รับพิษจากแลคเกอร์ไม่ได้มาจากส่วนของเรซิน แต่เกิดจากพิษของตัวทำละลายเป็นหลัก เช่น ตัวทำละลายทินเนอร์ที่มีโทลูอีนเป็นส่วนผสมหลัก หรือตัวทำละลายอื่นๆ อาทิ คีโตน อีเทอร์ และเอสเทอร์ เป็นต้น อาจจะส่งผลต่อระบบต่างๆ ของร่างกายหากสูดดมเป็นเวลานานๆ ซึ่งพิษก็จะมีทั้งพิษเฉียบพลันและพิษเรื้อรัง (ดร. วสุวัชร วงษ์จันทร์. 2564. สืบค้นจาก https://marumothai.com/article/แลคเกอร์-คืออะไร-ประโยชน์/)

อิทธิพลที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงาน

1. อิทธิพลจากงานศิลปะของศิลปิน

อาจารย์สนั่น รัตนะ สำเร็จการศึกษาด้านศิลปศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เคยรับราชการเป็นครูชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยช่างศิลป สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ปัจจุบันได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม ท่านได้สร้างสรรค์ผลงานโดยใช้เทคนิครักสี ลายไทยกำมะลอ และผลงานด้านศิลปะโดยใช้เทคนิคอื่นๆ ไว้อีกมากมาย จึงทำให้ท่านได้รับการขนานนามว่าเป็นบุคคลผู้สืบทอดความรู้ภูมิปัญญาโบราณ และเป็นผู้สืบสานงานประณีตศิลป์ไทยไว้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 1 “อีกาในหมู่หงส์”
ที่มา : สนั่น รัตนะ (9 กันยายน 2564)

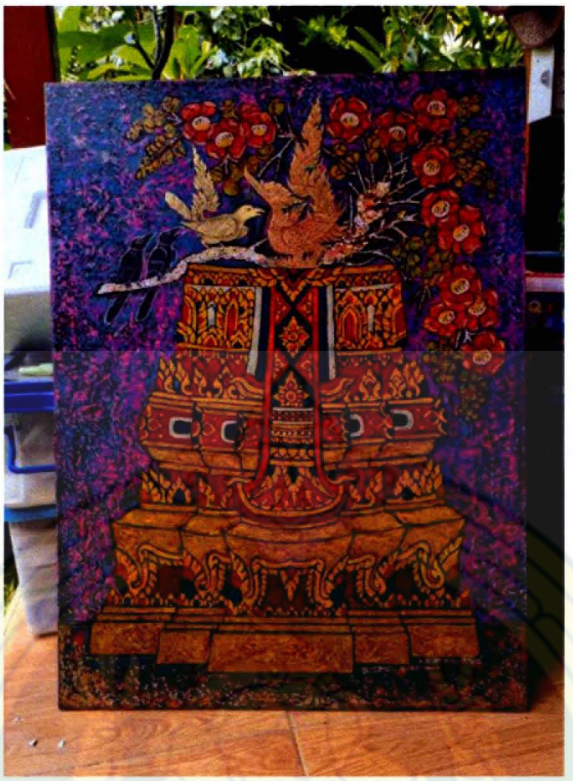

ภาพที่ 2 “กาฝากเบ่งบานบนฐานพระ”

ที่มา : สนั่น รัตนะ (9 กันยายน 2564)

Nguyen Xuan Viet หรือ อาจารย์เวียด ปรมาจารย์ศิลปะแลคเกอร์จากเวียดนาม ท่านเกิดและเติบโตที่จังหวัดนครพนม และย้ายกลับไปใช้ชีวิตที่ประเทศเวียดนาม อาจารย์เวียดเรียนจบจากโรงเรียนศิลปะกรุงฮานอย แต่พอเรียนได้ 2 ปี ก็ไปเป็นทหารถึง 8 ปี จากนั้นเข้าศึกษาต่อที่ Ho Chi Minh City University of Fine Arts และเริ่มทำงานศิลปะแลคเกอร์แบบร่วมสมัยของเวียดนามจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 3 "Abstract"

ที่มา : สิงหนาท นาคพงศ์พันธุ์. สืบค้นจาก https://www. baanlaesuan.com/144725/arts/lacquer-art-nguyen-xuan-viet, 2562

2. อิทธิพลจากธรรมชาติ

ธรรมชาติเป็นสิ่งมหัศจรรย์ที่ก่อให้เกิดความสุนทรีย์ ความงดงามต่างๆ ของธรรมชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามกฎเกณฑ์และวัฏจักร เมื่อมนุษย์ได้สัมผัสถึงความงาม ไม่ว่าจะเป็นรูป รส กลิ่น สี หรือเสียง ก็สามารถทำให้เกิดความประทับใจโดยผ่านการรับรู้ ส่งผลทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดสภาวะทางอารมณ์และความรู้สึก เมื่อได้สัมผัสกับธรรมชาติอันงดงามจะทำให้มีความสุข สดชื่น เบิกบาน แจ่มใส หรือบางครั้งอาจแฝงไปด้วยความหม่นหมอง สะเทือนใจ หดหู่ หรือเศร้าใจ สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์เกิดมาท่ามกลางธรรมชาติ ดำเนินชีวิตอยู่กับธรรมชาติ ดังนั้นธรรมชาติจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ เมื่อเกิดการซึมซับความรู้สึก มีการสั่งสมประสบการณ์จนกลายเป็นแรงจูงใจที่ช่วยผลักดันให้มนุษย์ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้นเป็นผลงานศิลปะ เพื่อสะท้อนความรู้สึกภายในและสร้างสรรค์ผลงานโดยมีแรงบันดาลใจจากตามธรรมชาติ

บทที่ 3
กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

งานวิจัยสร้างสรรค์ ชุด “สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” มีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลภาพถ่ายธรรมชาติจากสถานที่จริง
2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางตามขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน
3. เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน
4. สร้างสรรค์ผลงานตามแนวความคิดและจินตนาการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

กระบวนการที่จะได้ข้อมูลซึ่งตอบสนองวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้มากที่สุดก็คือภาพถ่ายจากสถานที่จริง ทั้งจากวิทยาลัยช่างศิลปซึ่งเป็นสถานที่ปฏิบัติงานของผู้วิจัย และจากการเดินทางท่องเที่ยวตามสถานที่ต่างๆ ทำให้ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลผ่านธรรมชาติที่ผลัดดอกออกใบให้เห็นอย่างสวยงามตระการตา การได้สัมผัสธรรมชาติอันเขียวขจี หมอกจางๆ ท้องฟ้าสีคราม น้ำใสๆ ยิ่งในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนพฤษภาคม สีสันธรรมชาติของดอกไม้ใบหญ้ายิ่งชัดเจน สวยเด่น ชวนให้น่ามองได้ไม่น้อย ทำให้ผู้วิจัยและใครหลายๆ คน อดไม่ได้ที่จะบันทึกภาพถ่ายอันสวยงามเหล่านั้นไว้ชื่นชม และต่อยอดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจากธรรมชาติใกล้ตัว

ภาพที่ 4 กลุ่มก้อนของเฟื่องฟ้าสีชมพูบริเวณทางเดินในวิทยาลัยช่างศิลป

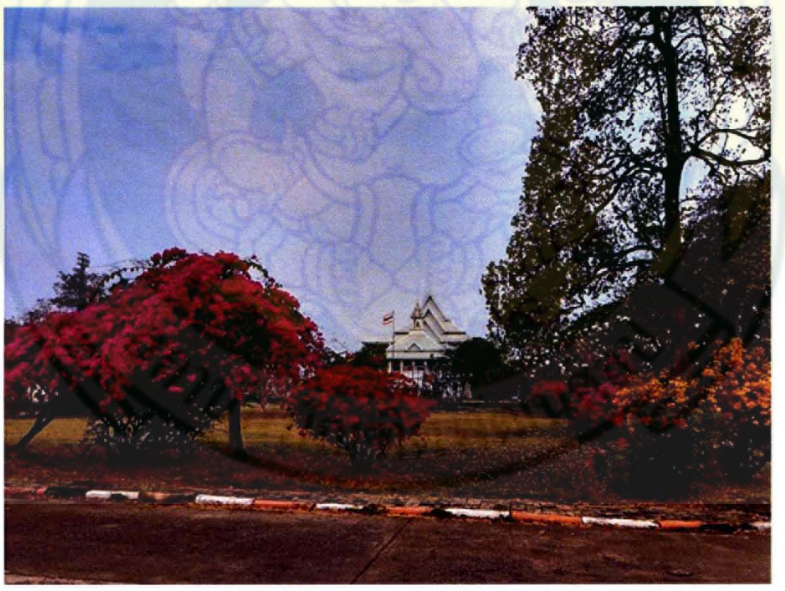

ภาพที่ 5 สีสันของต้นไม้เมื่อมองผ่านไปยังอาคารอนุสรณ์ 90 ปี

ภาพที่ 6 น้ำหนาว เพชรบูรณ์ (2563)

ภาพที่ 7 สะปัน น่าน (2563)

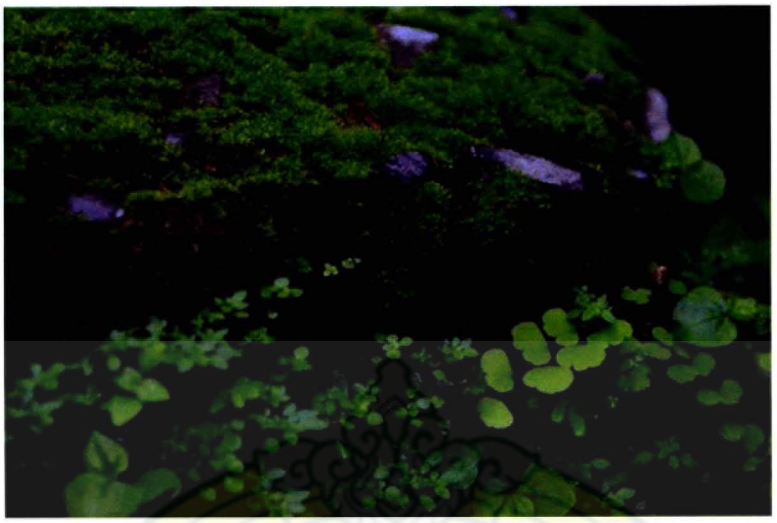

ภาพที่ 8 จุดเล็กๆ ณ เขาชะโงก นครนายก (2563)

ภาพที่ 9 สะพานมอญ กาญจนบุรี (2562)

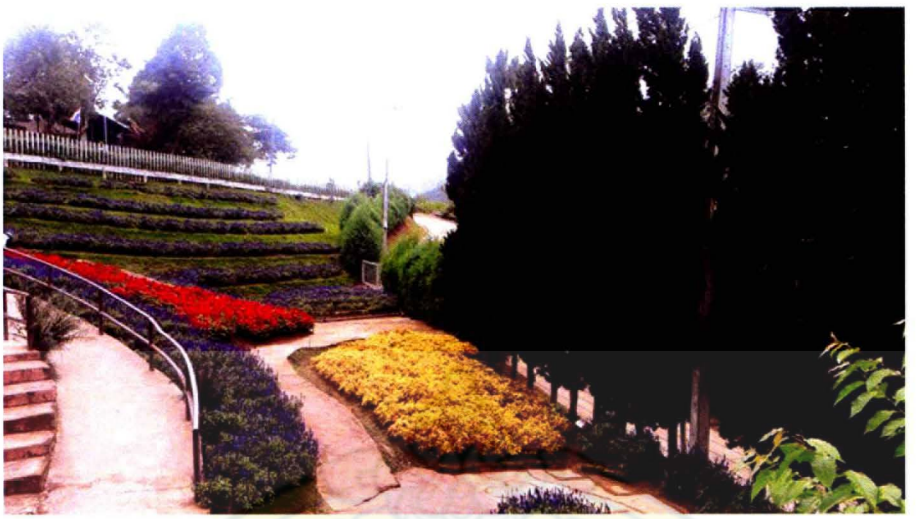

ภาพที่ 10 สถานีเกษตรหลวงอินทนนท์ เชียงใหม่ (2561)

ภาพที่ 11 สามพันโบก อุบลราชธานี (2560)

ภาพที่ 12 เขาค้อ เพชรบูรณ์ (2559)

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางตามขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน

ผู้วิจัยได้รับความเมตตาจากอาจารย์สนั่น รัตนะ ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม ที่กรุณาให้เกียรติเป็นทั้งผู้ทรงคุณวุฒิและที่ปรึกษาโครงการวิจัย หลังจากที่ได้พูดคุยถึงประสบการณ์ความประทับใจในธรรมชาติ และแลกเปลี่ยนความคิดกันแล้ว จึงสรุปแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานเป็นศิลปะนามธรรม (Abstract art) ซึ่งการทำงานเทคนิคจิตรกรรมรักสีของผู้วิจัยครั้งนี้ไม่ต้องเหมือนจริง ไม่ต้องมีรูปแบบเฉพาะ ให้ใช้จินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึกจากความประทับใจในสีสันของธรรมชาติมาสร้างสรรค์ผลงานด้วยความสนุก และควรใช้สีที่สดใสจัดจ้าน มองแล้วทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตาตื่นใจ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับชื่อหัวข้อวิจัย “สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” โดยเลือกเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรักสี ซึ่งมี 4 วิธี คือ

1. การใช้สีฝุ่นผสมยางรัก แล้วเขียนระบายลงบนภาพเหมือนการเขียนภาพสีน้ำมัน

2. การใช้สีฝุ่นผสมยางรัก ระบายสีทับซ้อนกันหลายๆ ชั้น (ต้องรอให้สีที่ระบายลงไปในชั้นแรกๆ แห้งก่อน จึงระบายทับได้) เมื่อได้จำนวนชั้นสีตามต้องการให้ทาเคลือบด้วยรักใส รอจนแห้งแล้วขัดให้เรียบ สีที่ปรากฏในเนื้องานจะเกิดพื้นผิวที่แสดงให้เห็นถึงการทับซ้อนกันของสีแต่ละชั้น

3. การเซาะร่องรองรักสมุกและยางรักรองพื้น เพื่อระบายสีลงไปตามแนวที่เซาะร่อง

4. การใช้วัสดุที่มีพื้นผิวแตกต่างติดลงไปในเนื้องาน แล้วระบายสีและขัดให้เรียบ (สนั่น รัตนะ. ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2564)

ทั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีระบายสีลงบนภาพเหมือนการเขียนภาพสีน้ำมัน โดยสร้างสรรค์ผลงานในลักษณะศิลปะนามธรรม และใช้วัสดุชนิดอื่นทดแทนยางรักจากธรรมชาติ

การหาวัสดุทดแทนที่มีความเหมาะสมในการสร้างสรรค์ผลงาน

เมื่อผู้วิจัยต้องการพัฒนาตนเองด้วยการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรักสี แต่เนื่องจากในประเทศไทยขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ จึงมีความจำเป็นต้องหาสิ่งทดแทนที่มีความใกล้เคียงกับของเดิม เพื่อนำประยุกต์ ผสมผสาน ดัดแปลง ซึ่งวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์ผลงานในครั้งนี้ ผู้วิจัยต้องการหาสิ่งทดแทนยางรักที่นำมาใช้ในงานจิตรกรรม และเลือกใช้วัสดุทดแทนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับยางรักมากที่สุด รวมถึงต้องศึกษาขั้นตอนกระบวนการสร้างงานที่ถูกต้อง เพื่อให้ผลงานที่ออกมามีคุณค่าทางทัศนศิลป์ มีเอกภาพ มีความสมดุล และมีจุดเด่น

วัสดุที่สามารถนำมาใช้ทดแทนในงานศิลปะมีอยู่มากมาย จึงไม่จำเป็นต้องใช้ของแพง มียี่ห้อ หรือต้องใช้ของหายากเสมอไป ซึ่งปัจจุบันวัสดุบางชนิดสามารถทดแทนวัสดุสิ้นเปลืองทางศิลปะได้เป็นอย่างดี และมีราคาถูกกว่าหลายเท่า แต่มีคุณสมบัติทางองค์ประกอบและสามารถนำมาใช้งานได้เหมือนกัน ให้ผลลัพธ์ใกล้เคียงกัน จนบางครั้งแทบแยกไม่ออกด้วยซ้ำ

สืบเนื่องจากการได้รับโอกาสในการปรึกษาหารือและขอคำแนะนำในการสร้างงานจิตรกรรมรักสีกับอาจารย์สนั่น รัตนะ ทั้งในเรื่องทฤษฎีและการลงมือปฏิบัติ ทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่า “แลคเกอร์” มีคุณสมบัติที่เหมาะสม และสามารถนำมาใช้เป็นวัสดุทดแทนยางรักได้

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

- กระดานไม้อัดสำหรับทำพื้นงาน
- แผ่นกระจกหรือแผ่นกระเบื้อง
- แลคเกอร์
- สีฝุ่น
- สีน้ำมัน
- สีโป๊วไม้
- ทินเนอร์, น้ำมันสน
- ตลับเมตร, ไม้บรรทัด
- กระดาษทราย
- พู่กัน, แปรงทาสี
- เกรียงผสมสี
- เลื่อย, ค้อน, แม็กยิงตะปู
- ตะปู
- กาว
- หน้ากากอนามัย, ผ้าปิดปาก - ปิดจมูก

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน

1. ทำกระดานพื้นงาน

1.1 ใช้แผ่นไม้อัดขนาด 30 x 40 เซนติเมตร ความหนา 6 มิลลิเมตร

1.2 ขัดด้วยกระดาษทรายให้เรียบ จากนั้นใช้สีโป๊ว (สีแดง ชนิดแห้งเร็ว) ทาลงบนกระดานให้ทั่ว แล้วทิ้งไว้ให้แห้ง

ภาพที่ 13 ทาสีโป๊วลงบนกระดานพื้นงาน

ภาพที่ 14 กระดานพื้นงานหลังจากทาสีโป๊วจนเต็มแผ่น

1.3 เมื่อสีโป๊วแห้ง ใช้กระดาษทรายขัดผิวหน้ากระดานให้พอเรียบ จากนั้นทาทับอีกรอบ ทิ้งไว้ให้แห้งแล้วขัด ทำซ้ำจนได้ความหนาของสีตามต้องการ เมื่อได้ความหนาตามต้องการแล้วต้องขัดให้สีที่หน้ากระดานเรียบเสมอกัน

ภาพที่ 15 ทาสีโป๊วทับหลายๆ ชั้น เพื่อให้ได้ความหนาตามต้องการ

ข้อสังเกต การทาสีโป๊วลงบนกระดานไม่ควรทาหนาจนเกินไป เพราะจะทำให้สีแห้งช้า จึงควรทาบางๆ และทาในช่วงที่สภาพอากาศไม่อับชื้น เนื่องจากต้องใช้เวลาในการรอให้สีแห้งก่อนจึงจะขัดได้

1.4 ใช้สีน้ำมัน (สีดำ ชนิดแห้งเร็ว) ผสมกับทินเนอร์ คนให้เข้ากัน แล้วทาลงบนผิวกระดานให้ทั่ว จากนั้นทิ้งไว้ให้แห้ง

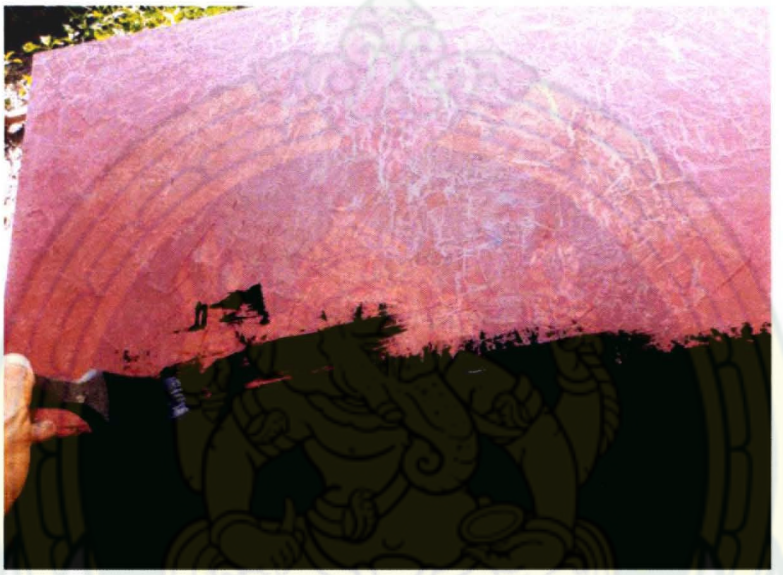

ภาพที่ 16 ทาสีน้ำมันผสมทินเนอร์

1.5 ใช้กระดาษทรายขัดผิวหน้ากระดานเบาๆ แล้วปัดฝุ่นออก เพื่อให้เกิดการยึดเกาะของสีน้ำมันที่จะทาทับลงไปอีก หลังจากทาแล้วรอให้แห้ง แล้วขัด ทำแบบนี้ 2 - 3 ครั้ง จนได้ความหนาของสีตามต้องการ จะได้กระดานพื้นงานที่พร้อมดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

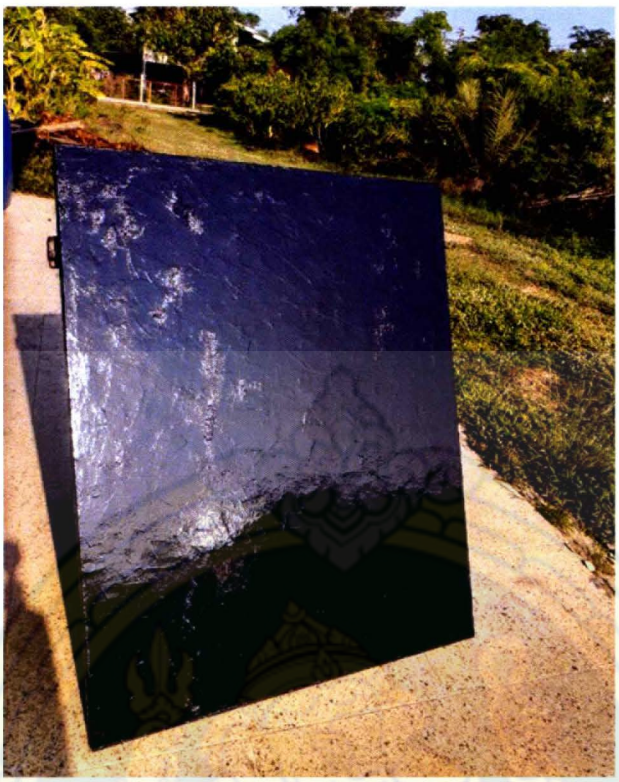

ภาพที่ 17 ตากแดดให้สีแห้งเพื่อรอขัด

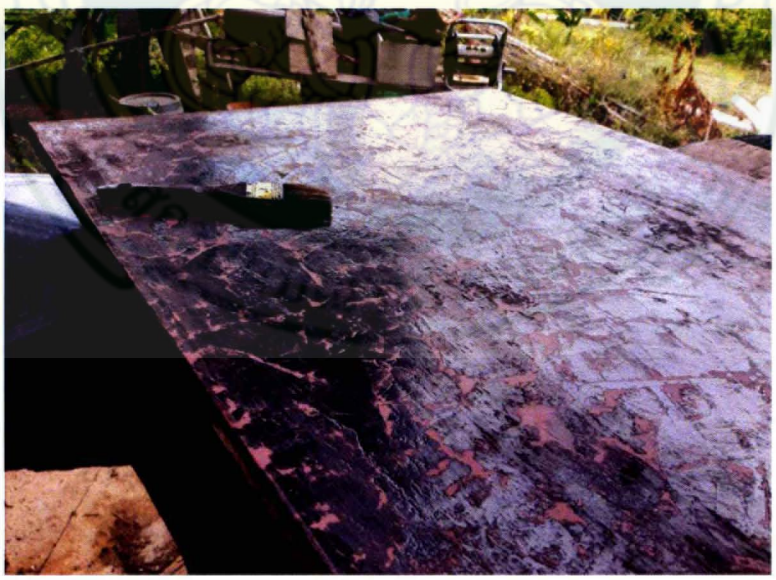

ภาพที่ 18 ขัดสีแล้วปัดเศษฝุ่นออกเพื่อให้เกิดการยึดเกาะของสีที่จะทาทับ

ภาพที่ 19 กระดานพื้นงานที่ทำเสร็จแล้ว

ข้อสังเกต ปัญหาของสีน้ำมันคือหากทาหนาจนเกินไป ถึงแม้ผิวหน้าของสีจะแห้ง แต่ข้างในเนื้อสีจะยังไม่แห้ง ทำให้เกิดการย่นของผิวสี จึงต้องขัดออกเพื่อทำให้บาง จากนั้นรอให้แห้ง แล้วจึงจะทาสีทับอีกได้

2. การสร้างสรรค์ผลงาน

2.1 เตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสรรค์ผลงาน

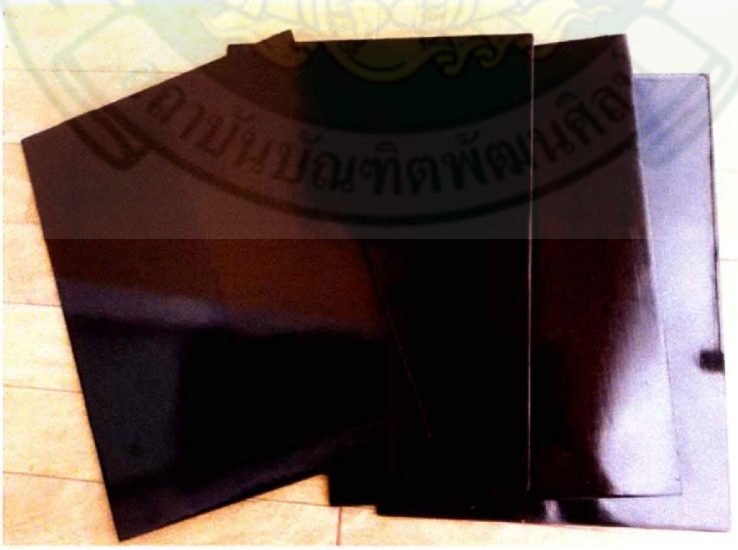

ภาพที่ 20 กระดานพื้นงาน

ภาพที่ 21 สีฝุ่น

ภาพที่ 22 เกรียงผสมสี แปรงทาสี พู่กัน

ภาพที่ 23 แลคเกอร์

2.2 เริ่มสร้างสรรค์ผลงานด้วยการวางโครงสีของภาพตามจินตนาการ จากนั้นผสมสีฝุ่นกับแลคเกอร์ให้เป็นเนื้อเดียวกัน แล้วระบายสีลงบนกระดานพื้นงานโดยใช้วิธีป้ายสีลงไปเหมือนวาดภาพ แต่ใช้เกรียงผสมสีแทนพู่กันเพื่อเพิ่มผิวสัมผัสให้กับชิ้นงาน การใช้เกรียงจะช่วยให้สามารถควบคุมร่องลอยของพื้นผิวได้ และทำให้ภาพดูมีมิติมากขึ้น

ภาพที่ 24 ผสมสีฝุ่นกับแลคเกอร์

ภาพที่ 25 ใช้เกรียงผสมสีคนให้สีฝุ่นกับแลคเกอร์เป็นเนื้อเดียวกัน

2.3 วาดภาพลงบนกระดานพื้นงาน โดยจินตนาการถึงสีสันของธรรมชาติ หรือทิวทัศน์ โดยไม่คำนึงถึงความเหมือนจริง ใช้เทคนิคการลดทอนและคลี่คลายรูปร่างรูปทรงอย่างอิสระ ระบายสีตามอารมณ์และความรู้สึก เน้นน้ำหนักของสีตามจินตนาการ แต่มีข้อจำกัดคือในการระบายสีแต่ละครั้งต้องรอให้สีที่ระบายลงไปล่าสุดแห้งเสียก่อน จึงจะระบายสีทับลงไปอีกชั้นหนึ่งได้ ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดการทับซ้อนกันของชั้นสี ซึ่งจะทำให้ภาพดูมีมิติมากขึ้น

2.4 ใช้แลคเกอร์ใสเคลือบทั้งผลงาน เพื่อความเงางามและคงทน

ภาพที่ 26 ใช้เกรียงผสมสีมาปาดลงบนพื้นผิวเพื่อสร้างภาพตามจินตนาการ

ภาพที่ 27 มิติของภาพที่เกิดจากการใช้เกรียงผสมสีแทนพู่กัน

ภาพที่ 28 ใช้โทนสีตัดกันเพื่อต้องการให้ภาพดูมีชีวิตชีวาและไม่น่าเบื่อ

ภาพที่ 29 ใช้สีส่วนรวมที่กลมกลืนกันแผ่กระจายจนเกือบเต็มภาพ
เพื่อให้ภาพมีเอกภาพและสมบูรณ์ขึ้น

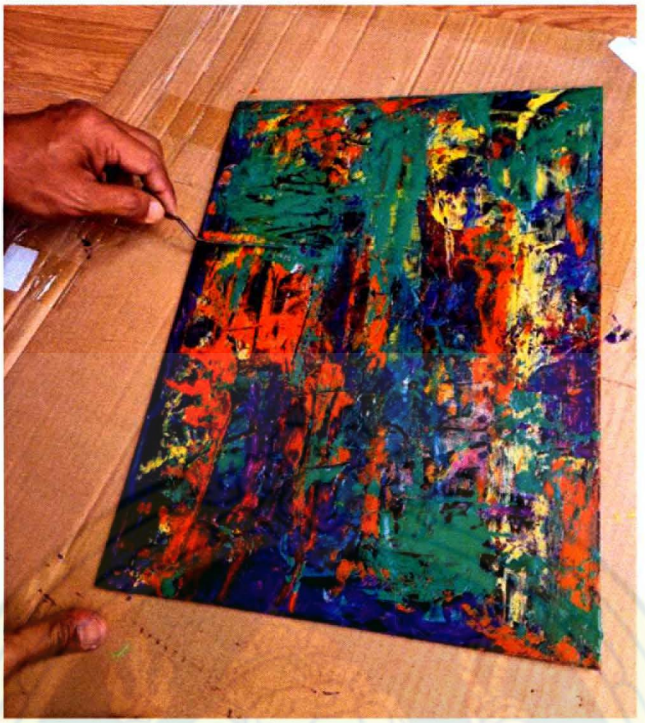

ภาพที่ 30 ตกแต่งรายละเอียดต่างๆ เพิ่มเติมตามจินตนาการ

ภาพที่ 31 เคลือบผลงานด้วยแลคเกอร์ใส

การสร้างสรรค์ผลงานโดยการใช้แลคเกอร์ทดแทนยางรัก ด้วยการคลี่คลายรูปร่างรูปทรงจากธรรมชาติให้เรียบง่ายและมีอิสระ เน้นการใช้สีสันในผลงานให้เกิดบรรยากาศตามจินตนาการ เกิดเป็นผลงานวิจัยสร้างสรรค์ ดังนี้

ภาพที่ 32 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #1

ภาพที่ 33 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #2

ภาพที่ 34 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #3

ภาพที่ 35 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #4

ภาพที่ 36 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #5

ภาพที่ 37 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #6

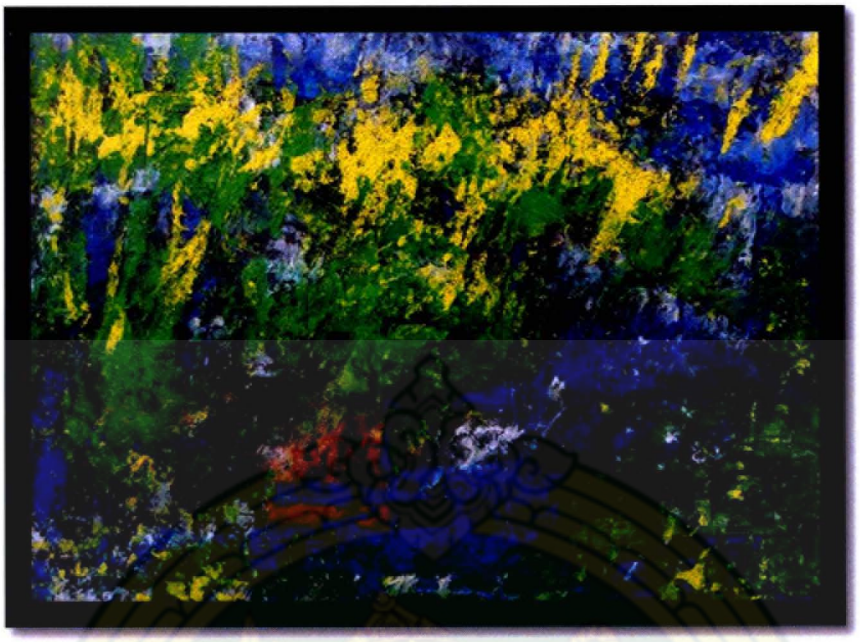

ภาพที่ 38 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #7

ภาพที่ 39 ผลงาน สีสันในธรรมชาติ #8

บทที่ 4
การวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์

“สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” เป็นงานวิจัยสร้างสรรค์ที่แสดงออกถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมรักสีด้วยวัสดุทดแทนสมัยใหม่ ถ่ายทอดผ่านความประทับใจในบรรยากาศของสีสันท่ามกลางธรรมชาติที่มนุษย์สามารถรับรู้ได้ด้วยตา เกิดความรู้สึกที่แสดงให้เห็นถึงความงามทางสุนทรียภาพจากผลงานที่ใช้แลคเกอร์แทนยางรักจากธรรมชาติ ทำให้เกิดเป็นผลงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว

การวิเคราะห์ผลงาน

ผลงานสร้างสรรค์ชุดนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 8 ชิ้นงาน แสดงออกมาเป็นผลงานจิตรกรรมรักสีในลักษณะศิลปะนามธรรม ใช้วิธีการลดทอนรูปร่างรูปทรง ความเหมือนจริง และรายละเอียดต่างๆ ลง เพื่อเน้นโครงสร้างหลักของภาพให้โดดเด่น ผู้วิจัยเน้นการใช้สีสันสดใสจัดจ้าน มองดูแล้วน่าตื่นตาตื่นใจ และใช้เกรียงผสมสีมาระบายสีแทนพู่กัน โดยการปาดสีลงบนภาพเหมือนการเขียนภาพสีน้ำมัน ทำให้สามารถควบคุมร่องรอยของพื้นผิวได้ และทำให้ภาพดูมีมิติ

ผลงานชิ้นที่ 1

ภาพที่ 40 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #1
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #1 ได้รับแรงบันดาลใจจากกลุ่มต้นเฟื่องฟ้าสีแดงอมชมพูบริเวณสนามหญ้าในวิทยาลัยช่างศิลป ผู้วิจัยสื่อออกมาในลักษณะการมองในระยะใกล้ จุดเด่นอยู่ที่ต้นเฟื่องฟ้าออกดอกสะพรั่ง สีสันสดใส มีดอกเฟื่องฟ้าร่วงหล่นที่พื้นขนานไปกับลำต้น

- สี ใช้สีโทนร้อนที่มีความใกล้เคียงกลมกลืนกัน เป็นสีที่มีค่าน้ำหนักไม่แตกต่างกันมากนัก และมีความเป็นธรรมชาติในตัวเอง ให้ความรู้สึกตื่นเต้น ร้อนแรง เร้าใจ
- เส้น ใช้สีน้ำเงินเข้มเขียนลงบนภาพให้มีลักษณะเป็นลำต้นและกิ่งก้านของต้นไม้ ทำให้มีเส้นนำสายตาจากขวาไปซ้าย
- บริเวณว่างในระยะไกลมีลักษณะเป็นท้องฟ้า ตัดกับสีดอกไม้ มองแล้วให้ความรู้สึกคล้อยตามไปกับธรรมชาติ ทำให้ภาพมีระยะใกล้ไกล
- ลักษณะผิว มีลักษณะขรุขระ ใช้การปาดสีและเกลี่ยสีให้เป็นธรรมชาติ ทำให้ภาพมีมิติตื้นลึก และให้ความรู้สึกเหมือนจริง

ผลงานชิ้นที่ 2

ภาพที่ 41 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #2
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #2 ได้รับแรงบันดาลใจจากดอกไม้และต้นไม้สีสันสดใสบริเวณรั้วประตูทางเข้าวิทยาลัยช่างศิลป สื่อออกมาในลักษณะที่มีดอกไม้สีจัดจ้านอยู่ด้านซ้ายซึ่งขนานไปกับทางเดิน ด้านหลังเป็นกลุ่มต้นไม้สีเขียวที่แตกใบอ่อนและออกดอกประปราย

- สี ใช้สีโทนร้อนที่มีความใกล้เคียงกลมกลืนกันเป็นสียืนพื้นเพื่อแทนค่าสีสันของดอกไม้ ทำให้เกิดความรู้สึกตื่นตาตื่นใจ นำสีฟ้าและสีเขียวซึ่งเป็นสีโทนเย็นมาตัดกันเพื่อให้ภาพดูมีชีวิตชีวา ไม่น่าเบื่อ ผลงานชิ้นนี้ใช้สีที่สดใสเป็นจุดเด่นของภาพ ลดค่าความสดของสีที่เป็นส่วนประกอบรอบๆ ลง แล้วนำเอาสีที่เป็นจุดเด่นผสมกระจายไปในภาพให้เกิดความสมดุล
- เส้น ใช้เส้นแนวตั้งสร้างองค์ประกอบของต้นไม้ ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรง บริเวณทางเดินเป็นเส้นแนวนอน ให้ความรู้สึกกว้าง ราบเรียบ ผ่อนคลาย

- บริเวณว่าง ด้านขวาของผลงานใช้วิธีการลดทอนและละลายรูปแบบของต้นไม้และทางเดินลง เพื่อไม่ให้ภาพดูทึบและหนักจนเกินไป
- ลักษณะผิว มีลักษณะขรุขระตามลักษณะการปาดและเกลี่ยสีด้วยเกรียงผสมสีทำให้ภาพมีมิติ ให้ความรู้สึกเหมือนจริง

ผลงานชิ้นที่ 3

ภาพที่ 42 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #3
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #3 ได้รับแรงบันดาลใจจากการที่ผู้วิจัยขับรถเพื่อเดินทางจากจังหวัดลำพูนไปยังจังหวัดเชียงใหม่ สองข้างทางมีต้นไม้ใหญ่ปกคลุม ได้บรรยากาศธรรมชาติในชนบท

- สี ใช้สีที่มองแล้วสามารถจำแนกและแบ่งสัดส่วนของภาพได้อย่างชัดเจน มีการจัดองค์ประกอบของสิ่งต่างๆ ในภาพเพื่อให้เกิดความสวยงามกลมกลืน เช่น ทิวแถวของต้นไม้ เลือกใช้โทนสีที่มีความใกล้เคียงกัน เป็นสีโทนเดียวกัน แต่มีความเข้มอ่อนไม่เท่ากัน เพื่อให้เกิดความแตกต่าง ดูเรียบง่าย แต่มีความน่าสนใจ
- เส้น มีเส้นขนานแนวนอนทำหน้าที่เป็นขอบเขตของถนน มีต้นไม้ยืนตระหง่านเป็นเส้นแนวตั้ง ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรง
- บริเวณว่าง มีบริเวณว่างหรือช่องว่างระหว่างยอดของต้นไม้ ทำให้มองลอดเห็นฉากหลังหรือท้องฟ้าในระยะไกล เกิดความรู้สึกผ่อนคลายสายตา ไม่อึดอัดทึบตัน
- ลักษณะผิว มีลักษณะหยาบ ขรุขระ ช่วยกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเหมือนจริง

ผลงานชิ้นที่ 4

ภาพที่ 43 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #4
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #4 ได้รับแรงบันดาลใจจากลำห้วยเล็กๆ ซึ่งถูกห้อมล้อมด้วยกอหญ้าและต้นกกที่ขึ้นปกคลุมอย่างหนาแน่นบริเวณขอบลำห้วย

- สี ใช้สีตัดกัน แต่คำนึงถึงความเป็นเอกภาพ ใช้วิธีการเอาสีที่ตัดกันมาทำให้เป็นลวดลายเล็กๆ สลับกัน และใช้เส้นดำมาคั่นในบางส่วนเพื่อลดความรุนแรงของภาพและคู่สีลง ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวามากขึ้น
- เส้น มีองศาที่ต่างกันและมีลักษณะเป็นเส้นตรง มีทั้งเส้นแนวตั้งและเส้นแนวนอน เพื่อให้เกิดความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ
- บริเวณว่างเกิดจากระยะห่างระหว่างเส้น บรรยากาศของภาพอยู่ในลักษณะอึดอัดทึบตัน แต่ภาพยังคงดูมีมิติใกล้ไกล
- ลักษณะผิว มีลักษณะขรุขระ นูน ดูหนาแน่น และให้ความรู้สึกเหมือนจริง

ผลงานชิ้นที่ 5

ภาพที่ 44 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #5
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #5 ได้รับแรงบันดาลใจจากลำธารในจังหวัดนครนายก ผู้วิจัยสื่อออกมาโดยจินตนาการถึงการมองธรรมชาติลอดผ่านกิ่งไม้ไปถึงโขดหินที่โผล่พ้นน้ำ และมีหมู่ปลาว่ายวนอยู่เป็นกลุ่ม

- สี ใช้สีที่แสดงออกถึงธรรมชาติอย่างชัดเจน สีเหลือง สีส้ม สีแดง เปรียบเสมือนต้นไม้ที่กำลังจะผลัดใบ ตัดกับสีฟ้าที่ไล่ค่าความเข้ม - อ่อน สื่อความหมายถึงสายน้ำที่ดูแล้วให้ความรู้สึกสบายตา
- เส้น ใช้สันเกรียงลากเส้นสีน้ำตาลให้มีลักษณะโค้งคล้ายกิ่งไม้ยื่นลงไปเหนือลำธาร ส่วนเส้นสีขาวประปรายในพื้นน้ำสีฟ้าสื่อถึงปลา ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหวอย่างช้าๆ และดูผสานกลมกลืนกัน
- บริเวณว่างถูกแทนค่าด้วยสีฟ้า แสดงออกมาในลักษณะพื้นน้ำ ทำให้ภาพดูไม่ทึบตันจนเกินไป

- ลักษณะผิว ส่วนของใบไม้ดูมีลักษณะหยาบ ให้ความรู้สึกถึงมิติของการมองในระยะใกล้ ส่วนพื้นน้ำมีพื้นผิวค่อนข้างเรียบ ให้ความรู้สึกเบาสบาย

ผลงานชิ้นที่ 6

ภาพที่ 45 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #6
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #6 ได้รับแรงบันดาลใจจากบ่อน้ำในสวนข้างบ้านของผู้วิจัย ต้นไม้ใหญ่ที่ขึ้นเองตามธรรมชาติเริ่มออกดอกล้อกับต้นหญ้าที่อยู่ริมบ่อซึ่งมีน้ำอยู่เต็มในช่วงหน้าฝน

- สี ใช้สีเขียวสดใสแทรกด้วยสีเหลืองเพื่อคลุมโทนให้ประสมประสานกลมกลืนกัน สื่อถึงความสดชื่น แจ่มใส กระชุ่มกระชวย
- เส้น ใช้เส้นแนวตั้งสร้างองค์ประกอบของต้นไม้ ให้ความรู้สึกทางความสูง สง่า มั่นคง แข็งแรง สีเขียวด้านบนของภาพมีลักษณะเป็นเส้นตรงที่ลากลงมา ทำให้เกิดความรู้สึกหนาแน่น อุดมสมบูรณ์ มองแล้วรู้สึกสงบ ร่มเย็น
- บริเวณว่างถูกแทนที่ด้วยสีฟ้า ทำให้ภาพดูโปร่งตา ไม่ทึบตันจนเกินไป และให้ความรู้สึกเหมือนจริง
- ลักษณะผิว มีลักษณะขรุขระ ใช้เทคนิคการปาดสีให้หนาเพื่อให้ภาพมีมิติ และเกลี่ยสีให้ดูเป็นธรรมชาติ

ผลงานชิ้นที่ 7

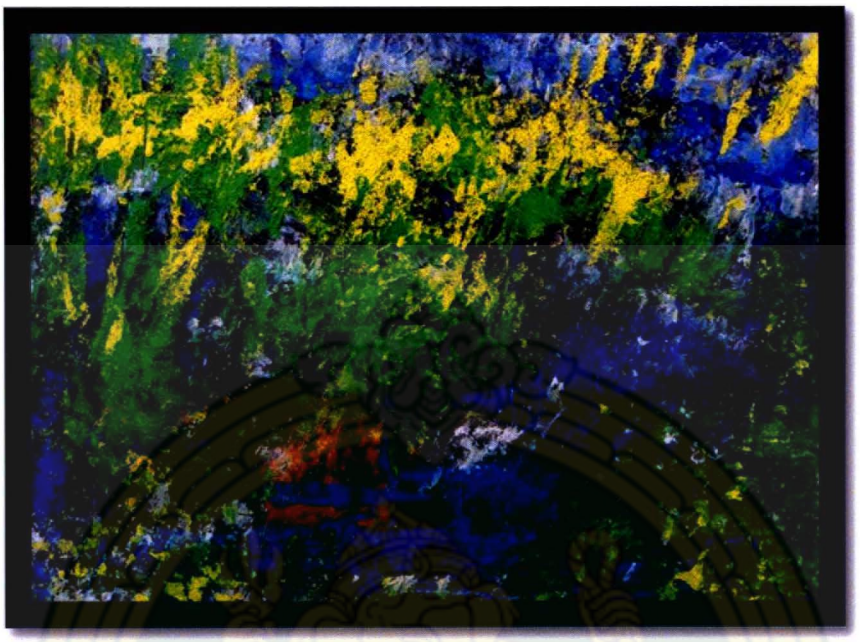

ภาพที่ 46 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #7
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #7 ได้รับแรงบันดาลใจจากการไปเที่ยวน้ำตก เห็นภาพสายน้ำหล่นจากที่สูง ค่อยๆ ทิ้งตัวลงสู่เบื้องล่างผ่านสุมทุมพุ่มไม้อันเขียวขจี

- สี ใช้สีเขียวสดใสแทรกด้วยสีเหลืองเพื่อคลุมโทนให้ประสมประสานกลมกลืนกัน สื่อถึงความสดชื่น แจ่มใส และความอุดมสมบูรณ์
- เส้น มีลักษณะทิ้งตัวเป็นแนวตั้งจากบนลงล่าง ให้ความรู้สึกเหมือนมองจากมุมสูง
- บริเวณว่างถูกแทนที่ด้วยสีฟ้าและสีขาว สื่อถึงสายน้ำ ทำให้ภาพดูโปร่งตา ไม่ทึบตันจนเกินไป
- ลักษณะผิว มีลักษณะขรุขระ ใช้เทคนิคการปาดสีให้หนาเพื่อให้ภาพมีมิติ และเกลี่ยสีให้ดูเป็นธรรมชาติ ให้ความรู้สึกเหมือนจริง

ผลงานชิ้นที่ 8

ภาพที่ 47 ชื่อผลงาน สีสันในธรรมชาติ #8
ขนาด 30 x 40 เซนติเมตร

สีสันในธรรมชาติ #8 ได้รับแรงบันดาลใจจากต้นไม้ริมอ่างเก็บน้ำแห่งหนึ่งที่ผลัดใบทิ้งเหลือเพียงลำต้นและกิ่งก้านแห้งๆ ที่ไม่รอดจากหน้าร้อนอันทารุณ แต่ยังแฝงไปด้วยความงดงามตามธรรมชาติ

- สี ใช้สีหม่นทึบคลุมโทนประสมประสานกลมกลืนกัน เพื่อสื่อถึงความหนักแน่นมั่นคง อดทน ตัดกับสีตรงข้าม ซึ่งคือสีแดง สีเขียว แต่ใช้ในปริมาณที่น้อยกว่าสีหลัก เนื่องจากต้องลดความเข้มและเพิ่มความสดใสให้กับภาพในบางส่วน จะทำให้ภาพไม่ดูเศร้าจนเกินไป
- เส้น ใช้สันเกรียงลากเส้นสีดำให้มีลักษณะคล้ายไม้ยืนต้นตายตามธรรมชาติ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กลมกลืนกันในกลุ่มต้นไม้
- บริเวณว่างในระยะไกลแสดงออกมาในลักษณะพื้นน้ำ แทรกด้วยสีเหลือง ทำให้ภาพดูโปร่งตา ไม่ทึบตันจนเกินไป มีระยะใกล้ไกล มีมิติตื้นลึก และให้ความรู้สึกเหมือนจริง
- ลักษณะผิว มีลักษณะขรุขระ ใช้การปาดสีและเกลี่ยสีให้เป็นธรรมชาติ

บทที่ 5
สรุป อภิปรายและประเมินผล

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ลักษณะนามธรรม (Abstract Art) ในหัวข้อ “สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานผ่านจินตนาการ อารมณ์ และความรู้สึกจากความประทับใจในสีสันของธรรมชาติ เป็นงานที่ท้าทาย เนื่องจากศิลปะนามธรรมคือการละเมิดกฎเกณฑ์แห่งความเหมือนจริงผ่านการตีความ

นอกเหนือจากการปลดปล่อยอารมณ์แห่งความสนุกผ่านการสร้างสรรค์ผลงานแล้ว วัสดุทดแทนยางรักที่ผู้วิจัยนำมาใช้นั้น สามารถตอบโจทย์ของการทดแทนได้อย่างดีเยี่ยม “แลคเกอร์” สามารถนำมาใช้ทดแทน “ยางรัก” ได้จริง และมีประสิทธิภาพไม่ด้อยไปกว่ากันเลย

ภาพที่ 48 สร้างสรรค์ผลงานโดยการแนะนำจาก อาจารย์สนั่น รัตนะ

งานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าข้อดีของการใช้แลคเกอร์คือ

1. มีคุณสมบัติเด่นคือแห้งเร็วกว่ายางรักจากธรรมชาติ

2. การใช้สีฝุ่นผสมแลคเกอร์ทำให้ได้ลักษณะค่าน้ำหนักโทนสีในแต่ละครั้งไม่ซ้ำกัน เกิดเสน่ห์ในการประสานสี ทำให้มีความหลากหลายในมิติของสี

3. เมื่อนำสีฝุ่นมาผสมกับแลคเกอร์ จะได้สีสดใสกว่าการผสมกับยางรัก เนื่องจากแลคเกอร์มีคุณสมบัติโปร่งแสง ในขณะที่ยางรักมีคุณสมบัติทึบแสง

ภาพที่ 49 สีที่ได้จากการผสมกับแลคเกอร์

ภาพที่ 50 สีที่ได้จากการผสมกับยางรัก (ผลงานอาจารย์สนั่น รัตนะ)

4. มีความเงางาม แข็งแรง คงทน ทั้งจากน้ำและความร้อน และทำความสะอาดได้ง่าย

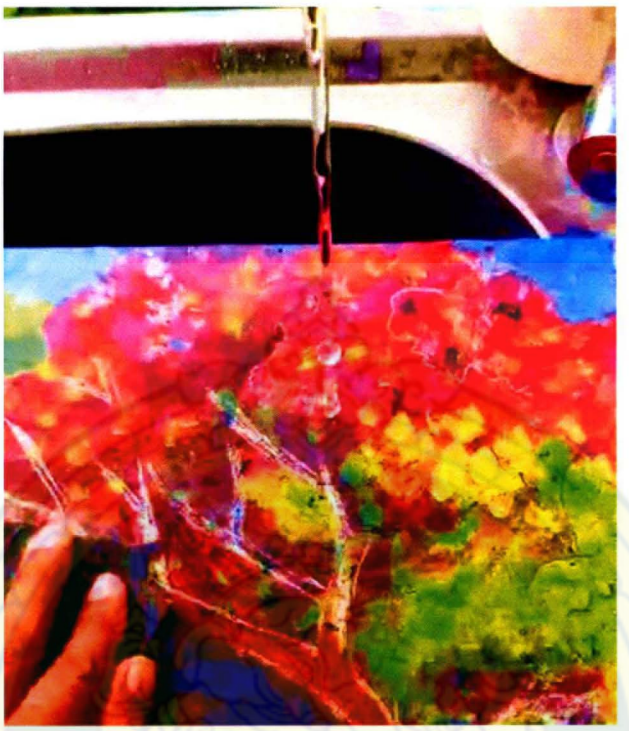

ภาพที่ 51 ทดสอบความทนทานต่อความชื้นโดยการเทน้ำใส่ผลงาน

5. การใช้แลคเกอร์สามารถตอบสนองความต้องการและความจำเป็นเร่งด่วนได้ทันที เมื่อต้องการสร้างสรรค์ผลงาน

6. ไม่เกิดปัญหาวัสดุหายาก เนื่องจากสามารถนำแลคเกอร์มาใช้ทดแทนยางรักได้ และสามารถหาซื้อได้ง่ายในประเทศไทย ทำให้ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของแหล่งจำหน่าย

7. ไม่ต้องเสียค่าเดินทางไปซื้อยางรักในต่างประเทศ และไม่ต้องประสบปัญหาในเรื่องการขนส่ง ซึ่งหมายความรวมถึงระยะทางและระยะเวลาในการขนส่ง

8. ลดความเสี่ยงยางรักเจือปน ยางรักไม่บริสุทธิ์

ถึงแม้การใช้แลคเกอร์ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะจะมีข้อดีมากมาย แต่การสูดดมแลคเกอร์เป็นเวลานาน หรือเพียงแค่ไอที่ระเหยในอากาศก็สามารถแทรกซึมผ่านลมหายใจและผิวหนังเข้าไปสะสมและเกิดพิษในร่างกายได้ เช่น มีอาการคันตามร่างกาย ระคายเคืองเยื่อบุโพรงจมูก เกิดการทำลายเยื่อบุทางเดินหายใจ ดังนั้นจึงควรป้องกันโดยการสวมหน้ากากอนามัยหรือใช้ผ้าปิดปากปิดจมูก ควรสวมเสื้อผ้าให้มิดชิดเพื่อป้องกันไม่ให้ไอระเหยเข้าสู่ร่างกาย และควรทำงานในที่โล่ง อากาศถ่ายเทสะดวก

งานวิจัยสร้างสรรค์ในครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษาหาข้อมูลและทดลองปฏิบัติค่อนข้างมาก เนื่องจากในช่วงแรกผู้วิจัยยังขาดประสบการณ์และยังไม่กล้าเล่นกับสี จนกระทั่งได้เห็นตัวอย่างผลงานจิตรกรรมรักสี และได้รับคำแนะนำที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นจากที่ปรึกษาโครงการวิจัย นับว่าเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเรียบร้อยและลงตัว จนสามารถสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บรรณานุกรม

พระสมเด็จวัดระฆัง. (2562). **รัก**. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564, จาก https://www.facebook.com/274227139897992/posts/276189683035071/

วสุวัชร วงษ์จันทร์. (2564). **แลคเกอร์คืออะไร ประโยชน์และพิษต่อร่างกาย**. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2564, จาก https://marumothai.com/article/แลคเกอร์-คืออะไร-ประโยชน์/

สนั่น รัตนะ. (2559). **แลรักอาเซียน**. พระนครศรีอยุธยา: ศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน).

สิงหนาท นาคพงศ์พันธุ์. (2562). **คุยกับปรมาจารย์ศิลปะแลคเกอร์จากเวียดนาม Nguyen Xuan Viet**. สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2564, จาก https://www.baanlaesuan.com/144725/arts/lacquer-art-nguyen-xuan-viet

ภาคผนวก

หน้า ๑
เล่ม ๑๓๗ ตอนพิเศษ ๓๑ ง ราชกิจจานุเบกษา ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี

เรื่อง แต่งตั้งราชบัณฑิต

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้ง

๑. นายวรเดช จันทรศร เป็นราชบัณฑิต ประเภทวิชาสังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

๒. นายสนั่น รัตนะ เป็นราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ สาขาวิชาจิตรกรรม สำนักศิลปกรรม

ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒ เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
วิษณุ เครืองาม
รองนายกรัฐมนตรี

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

แบบเอกสารที่ ๒-๑

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์
ฝ่ายวิจัยและนวัตกรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อผู้วิจัยงานสร้างสรรค์ นายณรงค์ แสงสวัสดิ์

สังกัด วิทยาลัยช่างศิลป สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อเรื่อง สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับคุณภาพ โดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

๕ หมายถึง มีระดับคุณภาพ ดีเด่น (ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป)
๔ หมายถึง มีระดับคุณภาพ ดีมาก (ร้อยละ ๖๐-๗๙)
๓ หมายถึง มีระดับคุณภาพ ดี (ร้อยละ ๔๐-๕๙)
๒ หมายถึง มีระดับคุณภาพ พอใช้ (ร้อยละ ๒๐-๓๙)
๑ หมายถึง มีระดับคุณภาพ ควรปรับปรุง (ต่ำกว่า ร้อยละ ๒๐)

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๑. การเขียนบทนำ					
๑) นำเสนอให้เห็นถึงแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน	✓				
๒) แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการสร้างสรรค์ผลงาน	✓				
๒. วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง					
๑) ความเกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์	✓				
๒) ความสามารถในการสังเคราะห์วรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	✓				
๓) ความสามารถในการใช้ประโยชน์จากวรรณกรรมแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	✓				
๓. วิธีการดำเนินการงานสร้างสรรค์					
๑) ความเหมาะสมของกระบวนสร้างสรรค์ผลงาน	✓				
๒) ความเหมาะสมของเครื่องมือ เทคนิค และวิธีการออกแบบสร้างสรรค์ผลงาน	✓				
๔. การวิเคราะห์งานสร้างสรรค์					
๑) เป็นไปตามวัตถุประสงค์การสร้างสรรค์	✓				
๒) ความเหมาะสมของการนำเสนอผลการวิเคราะห์	✓				
๓) ความชัดเจนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์	✓				

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ				
	มากที่สุด ๕	มาก ๔	ปานกลาง ๓	น้อย ๒	น้อยที่สุด ๑
๕. การสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ					
๑) ความเหมาะสมของประเด็นที่อภิปราย	✓				
๒) การใช้หลักฐานและเหตุผลประกอบการอธิบาย	✓				
๓) ความกระจ่างในการอภิปราย	✓				
๔) ความเหมาะสมในการเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	✓				
๖. ความถูกต้องในการเขียนและการพิมพ์					
๑) การใช้ภาษา วรรคตอน ย่อหน้า และการสะกดในเนื้อหา		✓			
๒) ความถูกต้องของการพิมพ์บรรณานุกรม		✓			

ผลสรุปคุณภาพโดยรวมของผลการวิจัย

- ○ ดีเด่น
- ○ ดีมาก
- ○ ดี
- ○ พอใช้
- ○ ควรปรับปรุง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ให้นำผลการทดลองที่ได้ใช้จริง และพิสูจน์ สร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง เพื่อหาคำตอบยืนยันผลการวิจัยในเชิงลึกต่อไป

ลงชื่อ.....

(นายสนั่น รัตนะ) ราชบัณฑิต

ผู้ทรงคุณวุฒิ

วันที่ 9/9/64

ประกาศสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
เรื่อง ผู้ได้รับทุนงานวิจัยสร้างสรรค์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

.....

ตามที่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาด้านนาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ และทัศนศิลป์ ตั้งแต่ระดับพื้นฐานวิชาชีพถึงวิชาชีพชั้นสูงที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ รวมถึงพันธกิจการสร้างงานวิจัย งานสร้างสรรค์ และนวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าแก่สังคม นั้น

ในการนี้ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ได้พิจารณาจัดสรรงบประมาณให้ทุนดำเนินงานวิจัยสร้างสรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ เรียบร้อยแล้ว จึงประกาศผลผู้ที่ได้รับทุนงานวิจัยสร้างสรรค์ จำนวน ๔๐ เรื่อง รวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑,๘๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน) ดังรายละเอียดตามเอกสารแนบ

ประกาศ ณ วันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๓

(นางนิภา โสภาสัมฤทธิ์)
อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

รับรองสำเนาถูกต้อง
กวิตาภัทร มงคลฝ้า
(นางสาวกวิตาภัทร มงคลฝ้า)
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
11 พ.ย. 2563

รายชื่อผู้ที่ได้รับทุนงานวิจัยสร้างสรรค์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔
งบเงินอุดหนุน: ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์
ประดิษฐ์คิดค้นทางด้านศิลปวัฒนธรรม

ลำดับที่	ชื่องานวิจัยสร้างสรรค์	ชื่อผู้ได้รับทุน	หน่วยงานต้นสังกัด	งบประมาณ (บาท)
๑	ประติมากรรมนุ่มสื่อผสมปะติดผ้าด้วยเทคนิค Applique ที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากผลงานศิลปะของลูกออทิสติก	นางเมตตา สุวรรณศร	วิทยาลัยช่างศิลป	๕๑,๐๐๐
๒	บทเพลงชุด "ตากสินบุรินทรารักษ์"	ผศ. สมเกียรติ ภูมิภักดิ์	วิทยาลัยนาฏศิลป จันทบุรี	๕๑,๐๐๐
๓	การสร้างสรรค์ละครเพลง เรื่อง รามเกียรติ์ ตอน สำมนักขาก่อศึก	ผศ. เฉลิมชัย ภิรมย์รักษ์	วิทยาลัยนาฏศิลป อ่างทอง	๕๑,๐๐๐
๔	เพลงชุดภูมิวัฒน์พัฒนศิลป์ : การสร้างสรรค์เพลงค่านิยมองค์กร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	นายบำรุง พาทยกุล และ นางวัชรมณฑ์ อรัณยะนาค	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ วิทยาลัยนาฏศิลป	๕๑,๐๐๐
๕	ศิลปะจัดวางจากขยะเทคโนโลยีที่สะท้อนวิกฤตของสิ่งแวดล้อมทางทะเล	นายชูเกียรติ สุทิน	วิทยาลัยช่างศิลป นครศรีธรรมราช	๕๑,๐๐๐
๖	จิตรกรรมและภาพเคลื่อนไหวจากจินตนาการแห่งความทรงจำที่สะท้อนสภาวะความสุข ความรัก ความห่วงใย และความผูกพัน	ผศ. สุทธาสินีย์ สุวุฒโฑ	คณะศิลปวิจิตร	๕๑,๐๐๐
๗	ศิลปะการจัดวางเทคนิคเครื่องเคลือบดินเผาความอิสระของสิ่งมีชีวิตจากท้องทะเล หลังโควิด ๑๙	ผศ. โอภาส นุชนิยม	คณะศิลปวิจิตร	๕๑,๐๐๐
๘	กระบวนการสร้างสรรค์ศิลป์ การขับเสภาละครเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอน ขุนแผนพานางวันทองหนี ภาคภาษาอังกฤษ	ผศ. นพคุณ สุดประเสริฐ	คณะศิลปนาฏดุริยางค์	๕๑,๐๐๐
๙	โครงการสร้างสรรค์บทวรรณศิลป์ ๘ มิติ เพื่อสร้างสำนึกประชาไทย ชุด "กว่าจะมาเป็นไทย นั้น"	นายทวีวัฒน์ จิตติเวทย์กุล	วิทยาลัยช่างศิลป	๕๑,๐๐๐
๑๐	จนฺทสรตฺเถรปฺปวตฺติกถา กถาว่าด้วยประวัติของพระเถระนามว่า "จันทสโร" ในมิติกวีนิพนธ์สร้างสรรค์	นายลิขิต รามัญพงษ์	วิทยาลัยนาฏศิลป กาฬสินธุ์	๕๑,๐๐๐
๑๑	การแสดงสร้างสรรค์ชุด ลาซัง โต๊ะชุมพุก	นายพรเทพ บุญจันทร์เพ็ชร์	วิทยาลัยนาฏศิลป พัทลุง	๔๕,๐๐๐
๑๒	รามสูรย์สัปยุทธเทพบุตรอรชุน	นายสุรัตน์ จงดา	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	๔๕,๐๐๐

รับรองสำเนาถูกต้อง

(นางสาวกวิตาภัทร มงคลนำ)
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
11 พ.ย. 2563

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูริ วงศ์วิเชียร)
ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ลำดับที่	ชื่องานวิจัยสร้างสรรค์	ชื่อผู้ได้รับทุน	หน่วยงานต้นสังกัด	งบประมาณ (บาท)
๑๓	จิตรกรรมลายรดน้ำจากอัตลักษณ์ความงามวิถีได้	นางสาววรรณวิสา พัฒนศิลป์	วิทยาลัยช่างศิลป	๔๕,๐๐๐
๑๔	วิถีชีวิตของสังคมร่วมสมัยภายใต้อิทธิพลของเครือข่ายสังคมออนไลน์	ผศ. ดวงหทัย พงศ์ประสิทธิ์	คณะศิลปวิจิตร	๔๕,๐๐๐
๑๕	วิจิตรรังสรรค์หุ่นกระบอกออกตัวโขนเรื่องรามเกียรติ์ ตอนทศกัณฐ์สั่งลารูปอินทราครวญสู่นานาชาติ	นายสุระชัย สีบุบผา	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	๔๕,๐๐๐
๑๖	การสร้างสรรค์บทเพลงไทยสำเนียงภาษา "ตับต้นเพลงเต้ย" จากภูมิเพลงสำเนียงไทยอีสาน	รศ. สุพรรณี เหลือบุญชู	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	๔๕,๐๐๐
๑๗	บทเพลงเล่าเรื่องตำนานบรรพชนคนกาฬสินธุ์	นางสาวศิริวรรณ จันทร์สว่าง	วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์	๔๕,๐๐๐
๑๘	นาฏยศัตราชาตรี : รำอาวุธดาบในการแสดงละครชาตรีเมืองเพชร	นายนาวี สาสงเคราะห์	วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี	๔๕,๐๐๐
๑๙	ระบำจังเกียงกระบี่พล	นายสมชาย ฟ้อนรำดี	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	๔๕,๐๐๐
๒๐	การสร้างสรรค์เฟอร์นิเจอร์ด้วยเศษผ้าจากโรงงานอุตสาหกรรม	นางพิณฑ์ ไกรแก้ว	วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี	๔๕,๐๐๐
๒๑	ศิลปะทวารวดีสู่งานสร้างสรรค์ประติมากรรมเครื่องเคลือบดินเผา	นางสาวทัศนีย์ รุ่งทวีชัย	วิทยาลัยช่างศิลปสุพรรณบุรี	๔๕,๐๐๐
๒๒	ทุงยะเหวดเทศน์มหาชาติ	นางสาวนุจรินทร์ พลแสน	วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด	๔๕,๐๐๐
๒๓	การสร้างสรรค์ชุดการแสดง "วานรรณยุทธ์"	นายชัช สุวรรณเบญจางค์	วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี	๔๕,๐๐๐
๒๔	การสร้างสรรค์ผลงาน ชุด เริงฤดีอักษิณีเท่งตุ๊ก	นางมาลินี แทนบุญ	วิทยาลัยนาฏศิลปจันทบุรี	๔๕,๐๐๐
๒๕	นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด ศาสตราธนูเวท	นายณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม	คณะศิลปนาฏดุริยางค์	๔๕,๐๐๐
๒๖	ความสำคัญของการละเล่นมอญซ่อนผ้าในมิติเพลงไทยสำเนียงมอญ	นายจักกฤษณ์ วัฒนากูล	วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี	๔๕,๐๐๐
๒๗	ดนตรีร่วมสมัยบนสีสันสุโขทัยนครแห่งความสุข	นายอัศวิน โละการก	วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย	๔๕,๐๐๐
๒๘	การวิจัยเชิงสร้างสรรค์ตับเพลงชุดอัปสรสราญบนเส้นเสียงแจ๊สผสานลีลาเสนาะ	นายอิทธิกร คามาโช	วิทยาลัยนาฏศิลปสุโขทัย	๔๕,๐๐๐
๒๙	ความงามจากร่องรอยของอดีต	นางสาวป่านทิพย์ พัฒรชนม์	วิทยาลัยช่างศิลป	๔๐,๐๐๐

รับรองสำเนาถูกต้อง

(นางสาวภวิตาภัทร มงคลนำ)
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
11 พ.ย. 2563

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูริ วงศ์วิเชียร)
ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ลำดับที่	ชื่องานวิจัยสร้างสรรค์	ชื่อผู้ได้รับทุน	หน่วยงานต้นสังกัด	งบประมาณ (บาท)
๓๐	ฟ้อนดวยถวยแถน	นายกิตติยา ทาธิสา	วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์	๔๐,๐๐๐
๓๑	ฟ้อนบูชาพระอุปคุต	นางสาวนพรัตน์ บัวพัฒน์	วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด	๔๐,๐๐๐
๓๒	แนวคิดกระบวนการทางวิชาการเพลงเดี่ยวจะเข้ากบท สามชั้น สำเนียงมอญ	นายบรรพต โปทา	วิทยาลัยนาฏศิลปสุพรรณบุรี	๔๐,๐๐๐
๓๓	เทพบุตรอสุรีชิงดวงมณีเมขลาตามแบบนาฏยพิธีกรรม	ผศ. จุลชาติ อรัณยะนาค	สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์	๔๐,๐๐๐
๓๔	การถ่ายทอดความงามของพืชพรรณผ่านจิตรกรรมสีน้ำ	นางสาวฐิตา ครุฑชื่น	วิทยาลัยช่างศิลป	๔๐,๐๐๐
๓๕	สีสันในธรรมชาติจากจิตรกรรมรักสีโดยใช้วัสดุทดแทน	นายณรงค์ แสงสวัสดิ์	วิทยาลัยช่างศิลป	๔๐,๐๐๐
๓๖	เสพเสียง แยงฟ้อน ออนซอนนางเอก	นางอังศุมาลิน ทาธิสา	วิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์	๔๐,๐๐๐
๓๗	นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโภคทรัพย์	นางสาวดรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	๔๐,๐๐๐
๓๘	การแสดงนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ ชุด ลงสรงชาตรี	นายภูกิจ พาสุนันท์	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	๔๐,๐๐๐
๓๙	เทพพระราหูทรงครุฑ	นายอนัส มาลาวงษ์	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	๔๐,๐๐๐
๔๐	เมรีแต่งองค์ทรงเครื่อง	นางนันทวัน สังขะวร	วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี	๔๐,๐๐๐
รวม (หนึ่งล้านแปดแสนบาทถ้วน)				๑,๘๐๐,๐๐๐

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์[illegible]เลียร)
ผู้ช่วยอธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

รับรองสำเนาถูกต้อง
กวิตาภัทร มงคลน้ำ
(นางสาวกวิตาภัทร มงคลน้ำ)
นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ
11 พ.ย. 2563

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล ณรงค์ แสงสวัสดิ์

วัน เดือน ปี เกิด 14 กันยายน 2513

ที่อยู่ วิทยาลัยช่างศิลป สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม
60 ถนนหลวงพรต แขวงลาดกระบัง เขตลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร 10520

โทรศัพท์ 09 4992 5651

อีเมล์ lone_narong@hotmail.com

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2559	ปริญญาโท ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ) มหาวิทยาลัยบูรพา
พ.ศ. 2537	ปริญญาตรี ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศิลปกรรม) (สาขาประติมากรรมสากล) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
พ.ศ. 2535	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ประติมากรรม) วิทยาลัยช่างศิลป
พ.ศ. 2533	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยช่างศิลป
พ.ศ. 2531	มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย
พ.ศ. 2529	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนปวโรฬารวิทยา

การแสดงผลงาน

พ.ศ. 2564	ร่วมแสดงผลงานในนิทรรศทัศนศิลป์และการออกแบบระดับนานาชาติ ในงานมหกรรมศิลปวัฒนธรรมสี่ภาค ณ จังหวัดกาฬสินธุ์
พ.ศ. 2563	ร่วมแสดงผลงานในนิทรรศการแลกเปลี่ยนศิลปวัฒนธรรม ระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ประเทศไทย และคณะศิลปะและการออกแบบ มหาวิทยาลัยโทยามะ ประเทศญี่ปุ่น ณ หอศิลป์วังหน้า กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2562	ร่วมแสดงผลงานในโครงการแลกเปลี่ยนศิลปะและวัฒนธรรมแห่งเอเชียในฮานอย Meo Vac และ Ha Giang (ฉลองครบรอบ 50 ปี การก่อตั้งมหาวิทยาลัยสถาปัตยกรรมฮานอย) และร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับคนพื้นเมือง Lo Lo Hoa ใน Meo Vac, Ha Giang

ณ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ร่วมแสดงผลงานนิทรรศการระหว่างสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กับ มหาวิทยาลัยเว้ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ณ หอศิลป์วังหน้า กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2561 ร่วมแสดงผลงานนิทรรศการ ในวาระครบรอบ 70 ปี รศ.เทพศักดิ์ ทองนพคุณ และศิษย์ ณ หอศิลปนิทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี

ร่วมแสดงนิทรรศการศิลปะ (Artists Book) ในโครงการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ในโครงการความร่วมมือทางศิลปวัฒนธรรม สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กับ the College of Arts, Hue University ณ เมืองเว้ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

ร่วมแสดงงานศิลปกรรมคณาจารย์วิทยาลัยช่างศิลป เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ห้องแสดงภาพ อาคารจิตรกรรม วิทยาลัยช่างศิลป กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2559 ร่วมแสดงผลงานโครงการนิทรรศการศิลปนิพนธ์ยอดเยี่ยม ครั้งที่ 8 ประจำปี 2559 ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กรุงเทพมหานคร

ร่วมแสดงผลงานในนิทรรศการศิลปกรรมร่วมสมัยความสัมพันธ์ไทย - ญี่ปุ่น ณ หอศิลป์วังหน้า กรุงเทพมหานคร

พ.ศ. 2558 ร่วมแสดงผลงานนิทรรศการศิลปกรรมคณาจารย์วิทยาลัยช่างศิลป ในโครงการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ หอศิลป์ริมน่าน จังหวัดน่าน

พ.ศ. 2556 ร่วมแสดงนิทรรศการศิลปกรรมคณาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ กรุงเทพมหานคร